

Městská knihovna v Praze

PŘEDTUCHA

Marie Pujmanová

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Předtucha

Marie Pujmanová

Znění tohoto textu vychází z díla [Předtucha](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Mladá fronta v roce 1989. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

---

§

Text díla (Marie Pujmanová: Předtucha), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora- Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 31. 8. 2018.

OBSAH

BRATŘI JELÍNKOVÉ.....	6
IVANŮV SVĚT	10
JARMILINY TRAMPOTY	14
OTEC A DCERA.....	21
CILKA	27
NOC.....	35
KVINTÁN	38
ČEKÁNÍ.....	45
RODIČE ZA ŠKOLOU	52
IVAN A LABORKA	58
SAMOTÁŘ.....	63
JARMILINA POUŤ.....	67
NEŠTĚSTÍ	72
JITRO	84

BRATŘI JELÍNKOVÉ

Co na tom mají! Takhle na lodičkách po Orlici – dobrá. Ale navléknout se v tom vedru do městských šatů a zavřít se do rychlíku na dva dni a noc – Václav si na to nesměl ani vzpomenout, na dusno, když vlak vjede do tunelu, na drátěnou chuť v ústech po tajné cigaretě na chodbičce, na chrapot uhlí, na smutek rachotů, na kalný vlak, až je zas poveze zpátky do *boudy* – ale do té doby do něho nevstoupí nohou. Jako by v Lichnově nebylo dost hezky! Václav se cítil uražen nejen za sebe, i za Lichnov, a táž křivda spojila Ivana s velkým bratrem. Špunt se tím pyšnil a přeháněl rozhořčení. A kdepak je Jarmila? Ať také pomůže otrávit! Tři vydají víc. Kde zase vězí? Jistě zas někde s Toufarem.

Ale to máte rodiče. Nejdřív těch řečí, jaké je v Lichnově příjemné ticho, a to prý si oči odpočinou, a zeleně, a dýchej ten vzduch, a podívej se, ta příroda, rozplývají se nadšením, až je z toho člověku nanic, a najednou – tu máš! Zítra ráno chtějí odjet do Malory, a syn se o tom doví, až když zakopne o zavazadlo. Aby se napřed zeptali, nezeptají. Kdybych to tak udělal já!

„Kdybych to tak udělal já,“ zazpíval po kvintánovi žák kašičky.

„To snad je přece rozdíl,“ usmála se matka a vzala Ivanovi z ruky kopyto, kterým nepříjemně cvakal. Chopil se tedy klíčů od zavazadla. Tohle by člověka našťvalo. Chtěl by se bavit, a matka balí. Chce se mu hádat, a matka se usmívá. Jí se to směje! „Vždyť slyšíš, že tam otec v pátek přednáší. Táta do Malory musí,“ a vsunula kopyto do večerního střevíce, vypjal se s odpornou vyzývavostí a zmizel ve vaku. Kvintán se znechucen odvrátil.

Musí! Ovšem, svět by se zbořil, kdyby táta nepřednášel o slovesném vidu – to je asi napínavé. A vůbec, ty jejich lingvistické sjezdy – Matka s otcovou vědou nadělá! Takhle vyrobit střelný prach, rachejtle nebo nitroglycerin, já bych vám pověděl, co to je věda. Jenže to byste se

třáslí, že vyletíte do povětří. Člověk je k rodičům také slušný, i když se to nezdá, a neřekne jim všechno po lopatě. Nač jim kazit radost. *Musí!*

„Dobře – táta,“ vyzývavě opáčil Ivan a vstoupil matce do cesty, jak si šla k ramínku zavěšenému na okenní klíce pro šaty – tísnily pokoj, jindy lehký letním světlem. „Ale ty snad budeš taky přednášet, ne?“ vykřikl cvoček s mužským pohrdáním, a Václav se dal chtěj nechtěj do smíchu. Když si pomyslíte kadeřavou matku, která kráslí věncový dort lesními jahodami, ohání se jehlou a stříbrným náprstkem a pere si kvítované prádlo v mydlinkách – jak přednáší. Ale Ivanovi do smíchu nebylo. Stál proti matce jako vztyčený ukazováček a nechtěl ji pustit ke kufru. „Nač tam jedeš ty? Řekni!“

„Protože si chce máma taky jednou oddechnout,“ odpověděl otec, vešel s nějakými sešity v ruce. „Neměla prázdko kolik let, přejte jí to.“

„Máma má prázdko celý rok,“ odmlouval žák obecné.

„Jestli tomuhle říkáš oddechnout, štvát se po obrazárnách a mluvit v tom vedru francouzsky nebo jak,“ suše poznamenal kvintán, „to tedy promiň.“

Matka klečela nad kufříkem, vzala od otce sešity, které chtěl s sebou, a vyměnila s ním úsměv. „Já věděla,“ podřekla se, „proč jim to povědět až dnes.“

„Ivane,“ poštíval Václav, „tak onehdy v Praze, jak ti máma vypravovala, kolik se sjelo aut k placení pokut u policejního ředitelství, to si byla pro pasy, rozumíš?“

„Mlč,“ vesele řekla matka, „to uteče. Devětkrát se vyspíš, a jsme zase zpátky.“

„Jen aby!“ hořce pronesl malý hoch. „Taky jste dřív dělali, že nikam nejedete –“

„Něco hezkého ti přivezeme,“ těšil ho otec slovem všech zrazujících rodičů; Ivan jen trhl ramenem.

„Já se vás neprosím!“ vyřkl zhrublým hláskem a odvrátil se. „Teď mě tu necháte –“

„Ale jdi, vždyť tu máš Cílunku,“ chlácholila ho matka, přijímajíc od staré ženy opatrně nažehlené prádlo – Cílka je před sebou vnášela do

dveří jako svátost – a přízvukem si paní Jelínková zase nadcházela chůvu: někdy je to doma těžké. Cilka se zamračila, založila ruce v bok a posupně se blížila k Ivanovi.

„Že to jdu povědět klukům, jak se držíš máminých sukní,“ a už sebou hnula. Ivan ji honem chytil za ruku. „No proto. Ty bys byl pěkný hrdina. A ty, klacku,“ obrátila se důrazně k Václavovi, „taky bys nemusel navádět toho malého. Sám by si ani nevzpomněl. Jen jedou, znají děti. Zítra po nich ani nevzdechne.“

„Já vím,“ začal Václav naschvál před matkou, „a až si Ivan rozbije hubu –“

„Jen když mu ji nerozbiješ ty,“ odbyla ho Cilka a šla po svých.

„– abych ho jódoval, ne? Poslyš, mami, vážně, nemělo by se Ivanovi píchnout antitetanové sérum?“

„Já nechci!“ křičel Ivan.

„Kdybyste dali pokoj,“ dopálil se otec a šel ke dveřím. Ivan ho předběhl a zavěsil se mu na nohy. „Já nic nedělám,“ bránil se, „to Václav. Táto! Já jsem hodnej.“

Matka zvedla hlavu od kufříku a poslouchala: „Nehvízdali venku chlápce?“

Ivan nastražil uši, napjal tělo a byl by vyrazil do zahrady, ale velký bratr ho popadl za trenky. „Tady zůstaneš, ty chytřej.“

„Nic. Chcete se nás zbavit, ale my se neheme. My se odtud neheme,“ prohlásili bratři dvojhlasně, „dokud nám neslíbíte, že nikam nepojedete.“

„Pomalů s tou flintou,“ zastavil se otec. „Takhle se s námi nemluví.“

„A co z nás máte?“ smála se matka. „Vždyť vás nevidíme od božího rána. Ani nemáte kdy se umýt a jste v prachu. K obědu se přiženete pozdě –“

„– s jazykem na svetru,“ podotkl Ivan.

„– a to už obchází parta za plotem. Jen hodíte lžící, zase letíte. Kdybych s vámi chtěla na procházku, Ivan mi ujede na koloběžce, Jarmila křičí, ať za ní nechodím na tenis, že má ze mne trému, a Václav se zamkne do *laborky*. Ve dne po vás není ani památky a večer padnete a spíte, jako když vás do vody hodí.“

„To je jedno,“ stáli na svém bratři, „to je jedno, ale jste tady.“

„A co letos moříte, vy zimnice? Jako by táta ještě nikdy nejel na kongres!“

„Ale ty ne,“ vpadl Václav.

„Mámo, pamatuješ loni, jak už jsi měla lístek do Bernu,“ vhodně připomenul Ivan, „a já jsem zrovna dostal spálu.“

„Jarmila ji ještě neměla,“ prohodil Václav. „A spály je tu letos hodně.“

„Ne, tohle už je zlomyslnost!“ zvolal otec. „Nač plašíš mámu, vždyť ji znáš.“

„Já přece neříkám, že Jarmila dostane spálu, taková velká holka. Mámi,“ zeptal se Václav s pokryteckou nevinností, „kdo půjde s Jarmilou zítra na tancování, když ty tu nebudeš?“

„Poprosila jsem paní Horákovou,“ odpověděla spíše než kvintánovi otci, jehož obličej zpozorněl. „Slíbila, že se pro Jarmilu staví.“

„A dovede ji zas domů,“ ujišťoval se otec s tváří ještě trochu napjatou.

„Ovšem, až domů. Paní Horáková je spolehlivá.“

Václav se naklonil k malému bratrovi a něco mu pošeptal. Ivan celý hrdý, že spojenectví s bráchou trvá, prudce přisvědčil, hodil hlavou jako vraník a už v pokoji se rozklusal: „Hurá za Jarmilou!“

IVANŮV SVĚT

Jen vyšli z branky, od plotu se oddělil kluk z Červeného d'ábla, jehož byl Ivan náčelníkem, a vyčítal kapitánovi, co dělá, že už jsou všichni na místě srazu u pumpy.

„Vole,“ odpověděl náčelník, „což nevíš, že táta s mámou jedou do Malory? Že přijdu hned.“ „S tebou je chůze,“ zlobil se Václav, a zahruli na silnici. V zahradě se něco smýklo, hlína odletovala, dech chvátal, větve zapraskaly, to něco skočilo a potopilo se do houští a uhánělo vedle chlapců ze zahradní strany; pohyb jel jako pod vodou. Ivan to měl rád, slyšíš běžet dech, a Čert je neviditelný, a přece utíká vedle tebe a vyprovází pána. Ivan a Čert měli kolem dokola zahrady tajnou chodbu. Nikdo se tamtudy neprovlekl než oni dva. Hodila se výtečně na plížení, člověk mohl prolézt po čtyřech mezi lískami a pod tím křovím, co jsou na něm na podzim bílé kuličky-praskačky, oklamat nepřítele a vpadnout mu v týl zadním oknem altánu. Když Ivan nebojoval, vtiskl se do kouta v tajné chodbě proti Sychrovým, do toho rohu, jemuž, sám nevěda proč, říkal odmalička *hartún*, skrčil se, ani nedutal, nikdo ho neviděl, ale on pozoroval mezi laťkami všechno. Paní, které chodily ze silnice do krámu k panu Sychrovi pro balíček cikorky¹ nebo pro známku, jistě si nemyslely, že pan Sychra projde zadním vchodem na dvorek, a najednou už není kupec, nýbrž obyčejný člověk v košilových rukávech jako každý jiný Lichnovák. I vidí třeba Ivan ze své skrýše, jak pan Sychra bere sekýru, položí špalíček na špalek, poodstoupí, rozmáchně se a špalíček se krásně rozskočí vedví a polínka odletí na zem; nebo jak paní Sychrová svolává slepice, a jako kdyby zprudka pršelo, sype jim kukuřici; jinde to dělají právě tak, ale špehýrkou v plotě je to tajemné; nebo jak pan Sychra opatrně vjíždí vrátky do dvora, dýmku v koutku úst, před sebou trakač, na trakači kupu trávy pro králíky a na té zachvívající se kopě jede Jiřinka,

---

¹ Pražený drcený kořen čekanky, náhražka kávy. *Pozn. red.*

celá vítězná. Ještě neumí mluvit, ale už má náušnice, protože je holčička, a dělá právě takový obličej, jako když se člověk veze. Všechno, co Ivan zahlédl okýnkem v plotě ze svého úkrytu, vzbuzovalo v něm podivnou blaženost a nedovedl by říci proč, a také by se s ní nikomu nesvěřil. V tajné chodbě se mračila zelená tma i v nejparnější den, kdy se zas vrátíš na zemi lidí a otevřeš oči; místy v tajné chodbě vonělo tak, jako když se rozlouskne ztrouchnivělý ořech bez jádra a černě se z něho zapráší, a bydlila tam klíšťata. Čert si vždycky nějaké vynesl v tenkých horkých uších, růžově prosvítajících pod smolnou srstí a přehozených na opilo, když potom vyrazil na trávník, a Ivan se za ním drápal všecek ukoptěný. Cilka je oba hnala, psa z růží a kluka pod sprchu. Otřepali se a šli zas každý po svém.

Čert nyní doběhl až k Sychrovic *hartúnu*, tam se na mžik zastavil a jaksi zamlčel (i když předtím neštěkal) a zavětril za chlapci; náhle hodil hlavou, vzal to zahradou napříč a jako kurýr s depeší pádil zpátky. Tím naplnil obřad vyprovázení. Zuřivě kňuče, metl předníma nohama a začal vyhrabávat ježka pod jalovcem, zatímco bratři Jelínkové míjeli obchod se smíšeným zbožím, jenž vydechoval ze svého přítmí dusnou a trochu zatuchlou vůni pytloviny, kávy, fíků a petroleje. Pan Sychra stál před krámem a ptá se: „A kdepak dnes Ivánek nechal koloběžku?“ Zmínka o hračce se zdála Ivanovi v přítomnosti velkého bratra neslušná a mužsky a zaměstnaně se mračil.

„My jdeme tuhle s bráchou,“ odpověděl hlubokým hlasem a natahoval nohy, aby udržel s Václavem krok. Tu se mu připletla do cesty Liduška truhlářova. Byla s Jeničkou strážmistrovou, nažlutily si nosy od jasmínu, krčily je proti slunci a usmívaly se:

„Kam jdeš, Ivane?“

„Do Peček,“ odpověděl přísně a už si holek nevšímal.

Procházeli vůní od truhláře, v prknech zbyly lesní vzpomínky, a kruhová pila se k nim prokousávala a vrčela, jako když obrovský tygr přede na slunci a přimhouřenýma očima dohlíží na celý Lichnov, žárem omámený. Kdykoli spustila truhlářova cirkulárka a skřípala zuby a chrčela a měnila výšku chrápání jako spáč, který se přehazuje z boku na

bok, dítě slyšelo zpívat krásné počasí, bydlíme v něm, a ani nevíme, kde přestává tělo, kde začíná vzduch. „Oldo, ahoj!“ náhle zahalekal Ivan přes silnici jako na horách. Rozběhl se k protější telegrafní tyči, naklonil hlavu, až ho krátce ostříhané vlasy píchaly do holých zad, a hleděl vzhůru, div se nepřekotil. Proti hluboké obloze s kadeřavým oblakem k nahmatání stál mladý muž na telegrafním sloupu v stinné půli silnice a spravoval elektrické vedení.

„Oldo!“ volal malý hoch od země nahoru. „Co myslíš, jak to v neděli nandáte SK Orlici? Já to tipuju 6:1!“

Mladý muž taktak zavadil jedním okem o chlapce pod sebou, usmál se neurčitě, ani nehlesl a něco nahoře kutil v rozšroubovaném porcelánovém kloboučku. Když se Olda usmál, bylo znát, že má přeražený horní zub, ale to nevadí, naopak – takový sportovní úsměv.

„Pojď a nežvaň!“ zlobil se bratr dole na zemi. Ale Ivan se nehýbal. Viděl zespod Oldovy sešlapané mládenecké podpatky a na nich po stupečce, to je takové želízkó, aby ses mohl kdekoli zastavit na hladké tyči. Kdyby na ně byl Ivan dosáhl, velmi by ho lákalo dotknout se jich. I přeražený zub, i zahrnuté kalhoty, i ošlapané podešve připadaly mu na Oldovi takové mužné a znamenité. Ve dne byl Olda elektrotechnik a večer na procházce byl „hoch“ krejčovic Anduly, třebaže je dospělý člověk. Obě tyto Oldovy proměny Ivan sám sobě jaksi zapíral. Pro něho byl Olda nejen v neděli, nýbrž ustavičně jen levá spojka SK Lichnova. Stál nyní vysoko nad Ivanem, kam se hrabou švestky kolem silnice, Olda je všechny vzal – vznášel se nad stromy v takové výši, kam patří hrdinové; a Ivan se s ním znal, Ivan mu tykal, ve sportu si všichni tykáme. Chlapcovu štěstí by se dovršilo, kdyby se mu levá spojka ozvala.

„Oldo!“ vyzýval ho zdola úpěnlivě a volal, až hošíkovi nabíhaly žíly na napjatém krku. „Oldo, navalíš jim zase tři *banány* jako onehdy s Hradcem?“

Ale Olda nic, jen si hleděl své práce v povětrí.

„Bože, Václave, ty máš roztomilého bratra,“ zasmál se za Ivanem dívčí hlas. Která pitomá ženská zase –

„Já ti ho beze všeho přenechám,“ odpovídal starší Jelínek suše. Vypadalo to, jako by neměl chuť dávat se s Vlastou do řeči, a tohle mu Ivan schvaloval. Sám se ohlédl na smějící se Vlastu zle; jenže za ní, jako stín všetečné slečny, usmíval se i Karel Hlasivec a držel nějaký její hadr přes ruku. Že se mu chce! Jinak by si ho Ivan vážil, dělají s velkým bratrem pokusy a do *laborky* jim nikdo nesmí.

„Ivo,“ začala Vlasta *rozkošným* hlasem, jakým hovoří slečny s malými dětmi, když si na ně zamloujou jednou za uherský měsíc. „Ivo, ale vždyť ty máš oči od sazí,“ mluvila, jako by velice žasla, a zatím se vůbec nedivila. „Kdo ti je ušpinil?“

Malý hoch se na ni podíval a neřekl ani slova. Podobným tlachům dávno zvykl. Co můžete chtít od velkých? Vlasta byla *slečinka*, to je to. Slečinky chodí namalované v šortkách a dělají se, jako by o nás stály, a zatím u nich platí jen velcí bratři a z nás si utahují. Ale jestli teď poví, že mě viděla kouřit s kluky pod hradem, to jí nedaruju, ať se netěší, taky prozradím, jak jsme ji vystopovali, když se hubičkovala s Karlem. A celý Červený d'ábel to na ni ví. Vlasta však o kouření ani muk a rozloučila se jakoby nic. Jde za mamičkou k lesu (u nás je to máma, ale slečinky ovšem mají mamičku) a Karel se zastaví na skok u Jelínků v *laborce*. Chce tam jen mrknout, jak se chovají větvičky.

„A kdy zkusíme Ce el?“ obrátil se záhadně k Václavovi. Čím méně člověk něčemu rozumí, tím víc to láká.

„Není vyloučeno, že se to hodí zítra,“ také tak hádankovitě odpověděl Václav. „Ještě ti řeknu. Klíč je na obvyklém místě,“ dodal a Ivan natahoval uši. To před ním schovávali klíč od *laborky*. Nevadí, skrýš se vypátrá.

Bratři Jelínkové odbočili ze silnice pod lípy, Ivan se trochu pozdil za Václavem. Ne že by mu nestačil. Jen bratr udělá větší krok, Ivan poskočí a hned ho předběhne. Žil od rána do večera v klusu a ani nevěděl, že má nohy. Ale duševní svaly ho někdy zabořely; tak je musel napínat, aby se vyrovnal velkým. Zůstal nyní o krůček pozadu: jistě by mi byl odpověděl, ubezpečoval se, ale tam nahoru není slyšet. Kdepak, taková výška. Olda je krásný, ten přeražený zub mu zrovna sluší. Jak by mně neodpověděl, vždyť si tykáme. A Ivan skokem dohonil bratra.

JARMILINY TRAMPOTY

„Protože se jich bojíte,“ s opovržením vyřkl Toufar. „Protože jste hodná poslušná dceruška – proto. Mohou z vás mít jen radost.“ Patnáctiletá Jarmila poskočila na lavičku a vzplanula, jako by ji švihl do tváře, bez-toho rozpálené po tenisu. „To není pravda, já nejsem hodná.“

„I jste,“ právě tak pohrdavě řekl Toufar a ani sebou nepohnul.

Sedí tady, raketu mezi kolena, ruce na raketě a bradu na rukou, tváří proti prázdnému hřišti (jehož vápenné čáry v slunci jako by vás uspávaly), docela tak jako jiný hoch vedle dívky, když odpočívají po tenisu, ale proč to mají všechna ostatní děvčata snadné? A s takovým půvabem! Jako by si jen hrály. A jaký to byl loni vzdušný, samozřejmý Lichnov, pokud ještě nebylo památky po nějakém Toufarovi z trampské chaty. Hor-ko a neznámé myšlenky se kouří z jeho uběhaného těla až na Jarmilu, Toufarova dusná přítomnost ji tlačí jako mrak. Když objal opěradlo ho-lou paží s tím tajemným tetováním (modrá mořská panna; Václav by se jistě obával otravy krve; bratři jsou dávno hloupí) a otočil se tváří k dívce, vznikl v ní poplach stěhovat se na samý kraj lavičky, nějaká cizí moc ji přikovala na místo, zvedá jí hlavu a nutí ji dívat se Toufarovi bez mžikání do očí. To jistě zavinily tehda ty karty.

„Jarmilo,“ začal Toufar tmavým, vážným hlasem, který ji dvojnásob dojal po výsměchu, ale za který se děvčátko i stydí jako za něco strojené-ho, „my dva jsme přece kamarádi, že?“

A je to velký, strašný devatenáctiletý muž, který zná svět, a ona malá holka.

„Jsme,“ hlesla poslušně.

Toufar se na ni upřeně dívá takovýma očima, jakýma ji na večírku hypnotizoval při kartách. Držel jich vějíř tak, že do nich nemohla vidět; jen rub se vzorkem měnícím se jako v kaleidoskopu zahlédla v opálené ruce s velkými klouby. Druhou ji držel v zápěstí, tam, kde bije tepna; a všechno pohlcovaly neúprosné oči s číhající panenkou: Jarmile bylo

tenkrát na omdlení. Toufar vyřkl třeba: „Srdcové eso,“ a pustil její ruku. A ruka, všechna slabá, trochu zatápala; potom vytáhla pokaždé tu kartu, kterou poručil. Se žádnou z ostatních dívek se to nedařilo. Jarmila se však ani jednou nezmýlila. Mládež na večírku je podezírala hlasitými vtipy, že jsou smluveni, jako na pouti. Jak smluveni, takoví dva cizinci! Takoví nepřátelé; kdež kamarádi!

„Řekněte sama: je na tom něco zlého, když se kamarád přijde podívat na kamaráda, jak se mu v lese hospodaří?“

„Není,“ odpověděla bez vůle. „A i kdyby bylo –“ ujelo jí.

Toufar ji popadl za ruku. „Co?“ vyhrkl s jakousi překotnou vděčností, která ji nevýslovně překvapila. Jarmila myslila, že se Toufar jejímu podřeknutí zas vysměje; ale zároveň se polekala, jaká je ta ruka nahá a živá a jak je Toufara všude plno, a vytrhla se mu.

„Nikoho se nebojím,“ mluvila jako bez sebe. „Což vy, vy jste šťastný, že nemáte rodiče, věřím, že je vám všechno k smíchu, když už jste byl za mořem a vydáváte časopis a tak – ale já, o tom vy nemáte ponětí. Vůbec se nebojím. Ale nesnesu doma mrzutosti.“

„Také je nebudete mít,“ rozhodl Toufar s ohlednou převahou. A ztlumiv šetrně hlas: „Smíte přece chodit sama po Lichnově, dokud je světlo,“ domlouval jí. „Což vědí, kde jste? Vždyť je to blízko. Vráťte se domů včas jako jindy.“

Aby se nemusela dívat do těch kartářských očí, Jarmila hleděla na mluvící ústa, na veselé zlé zuby, které se odkrývaly za řeči. Toufar, pravda, nepohnul hlavou obrácenou k naslouchající dívce; a přece jeho ostrážité přízvuky jako by se ohlížely oky drátěné sítě do stromořadí za dívčinou holou šíjí, do aleje záludné čeřenem² světel a stínů a pusté v ohnivou hodinu. Ba, kdyby se někdo Jarmily ptal, kde vězí v těle nedobré svědomí – v zádech, Jarmilo, v trnech zad, po kterých běhá mráz, i když je vedro.

„Já vím,“ hlesla zamyšleně. „A najednou jim vběhnu do rány. Dolejší lesy, to je zrovna jejich oblíbená procházka. Ba ne, čert nikdy nespí.“

---

² Rybářská síť. Pozn. red.

„Takže jsme zas šťastně tam, kde jsme byli?“ prohodil Toufar posupně a zdvihl obočí do otazníků.

(Puklinou ticha protékal potok za hřištěm a mluvil ze spaní, oblakům šla hlava kolem a děvčátka, bůhvíproč, dotkla se nevýslovnost světa a že jsou na něm opuštěni sami dva. Zelený, modrý, pomíjivý den, nechopitelné vůně, neviditelní lidé v hrčení žebříňáku po vzdálené zatáčce a všechno, co už kdy bylo, co se snad jen zdálo, co teprve bude, houstlo do toho mračna vedle ní na lavičce.)

Jarmila ohmatávala s velkou hbitostí, střídajíc ruce, drsné držadlo rakety.

„Já bych šla radši hrát,“ odpověděla.

Toufar se vymrštil.

„Prosím,“ nabídl zlověstně, rozběhl se do hřiště, rovnýma nohama přeskočil síť, hvízdal na sběrače, zařval na sběrače (kluk se blížil bez chuti a pohlavkoval v běhu pumlič prkýnkem), podržel v levici tři míče najednou a rozkročil se za křížem v příznačném postoji tenistů.

To jsem si dala, o je, to jsem si dala, cítila Jarmila nikoli bez humoru. Jak měla Toufara za síť, hned jí bylo bezpečněji, přestože posílá míče jako střely. Nestála dost daleko na tak prudkou ránu; raketa se jí zvrtila v ruce, dívka zdvihla míč od země jako lopatou a dala *svíčku*, vysokou, potupnou *svíčku* – malý sběrač napjal krček proti nebi a zařehtal se. Toufar si počkal na ten ženský míč s ironickým klidem; a v pravou chvíli – vyšší o celou zdviženou raketu – napřáhl se, a jako by někoho tresal, však víme koho, se vzteklou chutí napadl míč a srazil jej *smečí*. Jarmila taktak uskočila. Ráz na ráz; a míčem nato dostal bosý sběrač od Toufara do paty. Popadl se za ni, nabíral k pláči a poskakuje na jedné noze, klidil se z hřiště. Jarmila šla za chlapcem: „Bolí to moc?“

„Jen se s ním mazlete,“ řekl Toufar přes síť. „Mráz kopřivu nespálí. Tak co, budeš se příště zase smát?“

Ale naschvál kluka nezasáhl, to by se Toufarovi křivdilo, kdež naschvál, takový chlapík a tohle mrně, vždyť by se musel stydět. Všechno jsem zavinila já, je hrdý, já jsem ho urazila. Je hrdý a posud zachmuřen ve své svrchovanosti krotitele míčů, které posílá rozmachy od ramena,

kam chce, a skoro se nehne z místa, zatímco Jarmila pobíhá z rohu do rohu celá říčná v horlivosti začátečnicků. Plstěné míče dupaly dušeně o dusaný kurt, nad ním se táhl slabounký výpar benzinu, rozehřátého těla a raketového oleje, struny brnkaly jako zdaleka, kdejaké křemenité očko v písku hřiště prohlédlo a jiskřilo, bílé míče poletovaly černé skelným tetelícím se vzduchem jako své vlastní negativy. Jarmila hrála skoro popaměti v tom oslnění. Ani ve stínu by však neodhadla, kam dopadne její míč; vrátí-li jej, sama je překvapena tou šťastnou náhodou; Toufar vládne míčům a míče Jarmile. Ted' jich dostala kolik za sebou na levou čáru přes ruku. Toufar bil na její nejslabší stránku. Naopak, je od něho jen moudré, že ji trénuje v *bekhendu*, až budou vedle sebe hrát na závodech –

„Ju, ty to vrtáš,“ zavolal na sestru Ivan, přiběhl z aleje k hřišti a chytil se v rozběhu oběma rukama drátěné mříže, až se prohnula a zakolísala. Vtiskl nos do kovového oka. „Jak je to v *gamech*?“ ptal se.

„Človče,“ krotil ho velký bratr vzadu. „Vždyť pinkají. Přece s ní nebude hrát zápas, s takovou začátečnicí. Jarmilo, na moment,“ řekl mluvou kvintánů.

Ivan ho předešel.

„Jarmilo, táta s mámou,“ křičel na celé hřiště, „táta s mámou chtějí odjet pryč a to se jim musí zarazit.“

Jarmile vypadla raketa z ruky na udusanou zem a zazvučela. Co děláš, hloupá? Děvče se nerozumně leklo. Tak, jako by je bratři usvědčili ze lži před Toufarem. Ačkoli o odjezdu rodičů neměla potuchy. A kdyby měla – proč a z čeho se odpovídat Toufarovi? Sebrala raketu všechna popletená a odskočila k mříži vyjednávat s bratry.

„Ukaž, neprasklo srdce?“ staral se Ivan a byl by si chtěl *masku* prohlédnout. To tak! Vleze mi na hřiště a už ho odsud nedostanu. „Především neřvi,“ řekla mu velká sestra tiše a zblízka, ruku na klíce vrátek, v napěchované zlosti. Kam se vrátíte, tam za vámi rodina a pokaždé vás nějak zesměšní. „Proč jedou? Kam?“ ptala se Václava mříží poněkud možná tlumeně, a cítíc v zádech, že je Toufar ostře poslouchá, chtěla vyjít k bratrům a odlákat je dál. Ale Ivan se už hrnul do vrátek jako velká voda.

„Oba dva, na sjezd, do Malory, na devět dní,“ vyvolává nadšen, jak krásně si to zapamatoval, s takovou slávou, že jeho hlas se zajisté nese až na druhý břeh Orlice, natož k Toufarovi, který ostatně, cigaretu v pobavených rtech, jako by chtěl Jarmilu naschvál mučit, přistoupil ke skupince. Jak ubohé, jak ubohé mu asi připadá tohle rodinné chystání, jemu, který už byl v Americe, a jel tam dokonce načerno. Jarmila by byla bratříčka roztrhala. Ale nahlas, kupodivu, prohodila zlehka (a byla při tom Václavovi nevýslovně protivná):

„To je toho! Co by nejeli, když je to těší? Vy se vším naděláte.“

„Jsi zrádce!“ vybuchl Ivan. „Zrádce jako každá holka. Zrádce a slečinka. Abys věděla, jestli tady máma nebude, nikam nepůjdeš na tancování! Táta to řekl. Budeš sedět doma.“

Václav okřikl malého bratra znechucen, ať už přestane, a obrátiv se k Toufarovi: „Dovolil byste na minutu?“ požádal ho důrazným pohledem. „Rád bych si se sestrou promluvil mezi čtyřma očima.“ „To počká,“ vskočila mu do řeči Jarmila. Ten nešťastný klacek snad ani neví, jak Toufara urazil. Toufara, který je na všechno, co se týká jeho, tak citlivý! (A čím to, že nikdo v Lichnově nemá Toufara rád?) „Jen běžte napřed,“ vybídla bratry takovým přízvukem, jakým povzbuzují velcí děti, chtějí-li se jich zbavit, „jděte pěkně napřed, my to dohrajeme a hned za vámi přijdu.“

Ta drzá žába! Jako by nebyla s Václavem na den stejně stará. Kvůli takovému fóristovi! Co se děje doma, to je jí jedno.

„I zůstaň si tu třeba do rána,“ odsekl Václav a otočil se na podpatku.

„Ivane, jdeme!“

Ivan vzhlédl k velikému bratrovi věrnýma očima a uviděl, co třeba učinit a čeho nechat. Ačkoli se musel velmi přemáhat, už o sestru nezapadl ani slovem, rukou ani pohledem a v mužném mlčení se vydal za bráchou. Jen to si neodepřel, prásknout za sebou dvířky, až se drátěná síť kolem hřiště zatřásla a z lípy se sypala smítka.

A jak vedle sebe v kroku šli, bratři ani nemuseli mluvit, nohy samy odříkávaly: Jarmila nás prodala. Jarmila je falešná. Jarmila nás prodala. Jarmila je falešná. Pořád hlasitěji; nakonec to nohy zrovna bubnovaly

do světa, Ivan už to nemohl poslouchat, vysychalo mu v krku z mlčení. Vymanil hlas a ozval se:

„Že by jí to nandal *plus forty šest nula*.“

„To bych řekl,“ potvrdil velký bratr s chutí a Ivan poskočil.

Asi za hodinu poté Toufar vyprávěl Jarmilu z tenisu. Nesl jí krabici s míči a pletenou kazajku a šli vedle sebe takoví zajímaví lipovým stro-mořadím. Každý, kdo je potkal, mohl vidět, že s Jarmilou chodí velký cizí muž, který pohrdá celým Lichnovem a vybral si právě jen ji. Ze hřiště se ztratili proto, že je obsadila Jarmilina parta. Jarmila by vlastně raději zůstala smát se a povykovat s ostatní mládeží. Ne snad, že by v těch chlapcích, s nimiž se odmalička popelila v lichnovské hlíně, bylo něco tajemného, nač člověk myslí večer o samotě, když z vlhké zahrady voní fialy a vám je krásně smutno. Ale jak se tu dorůstající hoši a děv-čata sjížděli každé léto, tak dobře si rozuměli společnou mateřštinou vzpomínek, narážek a vtipů, odlišnou od řeči dospělých a ne vždy sro-zumitelnou sluchu přistěhovalcovu. To právě Toufara dráždí. Opovrhu-je starousedlíky, kteří spí na letním bytě v důkladných staveních jako v Praze, a Jarmilu jako by volal k odpovědnosti za jejich šosáctví. A oni zas nejsou Toufarovi ani dost málo vděční za to, že mezi ně přichází ze své lesní samoty na plovárnu a do hotelu; parta si ho dost neváží; ne-chápu, jaký je to člověk, a docela klidně mu dávají najevo, že by se bez něho obešli. Pomyslete, jak je při tom Jarmile. Pořád aby se za někoho omlouvala. Je jako mezi dvěma ohni; obává se, že ji Toufar přetáhne na svou stranu svýma tetovanými rukama, i kdyby nechtěla. Hrozí se ho na plovárně a také tanec jí kazí – stále aby myslela na to, jak by se od-táhla. Ale projít se s ním Pod Lipami, kde potkáváme lidi, kteří si o nás zajisté pomyslí, že jsme milenci, to má zvláštní půvab, a pak, ti chodci Jarmilu chrání, Toufar ji nemůže brát za ruku ani kolem pasu a také, když jde vedle něho, nemusí se mu dívat do očí. Hned je svobodněji. A Toufar byl takový ohledný, odpustil jí bratry, pomlčel o trapném vý-stupu a nic na ní nevymáhal. Až na konci lip se optal mimochodem: „Víte přece, kde tady říkají Modlivý důl?“

„No bože,“ zasmála se Jarmila a starý nepokoj do ní vjel. „Ta paseka v dolejších lesích.“

„Trefila byste tam i bez Cílinky?“

„Abych netrefila!“ urazilo se děvčátko. „Pod viaduktem, lesní cestou podle potoka a potom kolem těch domečků na samotě, jak tam vždycky na celé kolo pouštějí rádio. To vám působí tak divně v tom tichu. Já jsem jednou –“

„Ke mně už nic není slyšet“ přerušil ji Toufar vážně. „Tam je božský klid.“

OTEC A DCERA

Před mostem se vždycky loučovali – tu Jarmila zblýskne přicházet otce v době, kdy se ho nejméně nadála, a zůstala jako opařená. Snad nežalovali kluci? Otcův den probíhal s pravidelností hvězdných drah; co pamatuje bít hodiny v lichnovském kostele, od tří do šesti táta sedí se svou prací, je-li pěkně, pod ořechem, anebo v pokoji u okna za pošmourného počasí, a píše. Píše svým přeznámým písmem z pohlednic nepovědomé odstavce po jedné straně rozřezaných čtvrtků a hledá v knihách. Kam se poděly časy, kdy jsme toužebně čekávali na konečné sklapnutí těžkých desek, na veselý signál – a dnes nás poplaší jako výstřel špačky. Ale to si mohla spočítat na prstech, že zítřejší odjezd způsobí poruchu v astronomickém řádu tatínkově.

Nesl si na poštu velikánskou obálku, v druhé ruce měl svou kovanou hůl po lichnovském dědečkovi, díval se na páreček už z mostu bystrýma očima nad rozlohou ramen a mířil k dceři v samozřejmém majetnictví otců. Toufar nepočkal, až dojde. Hbitě odevzdal děvčeti kazajku a míče, jakoby uražen, uklonil se trochu na stranu již v chůzi a nižší než jindy (to bude tenisovými střevíci) ustupoval k mlýnu, prošel kolem rybárny a zmizel.

Otec šlehl okem po dceřině kabátku, ještě teplém od cizí mužské ruky, a zlostně se podíval na holku v kalhotách. „Běž se domů rychle převléknout do lidských šatů,“ poručil. Počká tu na ni. Chvilí se spolu projdou.

O je! Jarmila věděla, že ji to nemine. Jindy by byla spustila křik a vzpouzela by se rodinné procházce, té otravě, když jsme velcí, a jistě by byla pod nějakou záminkou foukla. Ale kdo má vroubek, ten si netroufá. Jít s tátou sami dva, vždyť to býval svátek za malička. Vodívali jsme se za ruce a prohlíželi jsme obrázkovou knihu světa, zem sluníček sedmitečných, vlaštovek a zvonků: v těch dobách byl otec vševědoucí a všemohoucí. Dovedl házet miskou na paterý odskok, hned rozeznal vraní oko mezi borůvkami a zabil holí hada; vyvedl tě z bludiště lesů na

břeh obilí, kam se chtělo dítěti vskočit jako do vody a ponořit se jako do moře; tenkrát ji uhodil, když se rozběhla do žita pro vlčí mák. Otec vládl květinám, hvězdám i kamení, všemu, co pojmenoval poprvé, proplétaje se k nerozeznání s Bohem Otcem ze snů. Ach ouvej, dnes se jeho pozvání na procházku podobá soudní obsílce. Bude výslech, bude.

Minuli truhláře Polanského, už jeho děd sbíjel postele, stoly a rakve z kaprad'ských buků pro Jelínkův rod, odpočívající na hřbitově Marečku, zabočili kolem nalíčených úlů, kolem stařečka včelaře, který má nejstarší česko-bratrskou bibli v obci, vystoupili nad řeku, dali se podle ní pěšinkou po stráni, byli sami, tady je nikdo neuslyší, na tohle byl táta jakživ citlivý. Otec však mlčel a Jarmila šla vedle něho jako putička. Čím později, tím hůře! Bylo by jaksi slušno zmínit se o zítřejším odjezdu rodičů; marně se k tomu odhodlávala. Slyšela už napřed svůj neupřímný hlas, už předem se zaň nenáviděla a přecházela ji odvaha. Mlčení houstlo a řeka pod nimi ležela jako leklá mezi hladovými kameny.

„Orlice Divoká,“ zasmála se Jarmila z rozpaků, jen tak, aby přerušila to skličující ticho, ale otci se nezachovala.

„Nepřál bych ti zkusit, co dovede,“ odbyl dcerku s onou nedůtklivostí za rodný kraj, jaká se v něm probouzela, kdykoli se nepohodl s dětmi, otec perných začátků s dětmi snazšího života, a zamlčel se ještě o stín přísněji. Pravda, Jarmila už uměla nazpaměť vypravování o povodni v roce pátém, kdy se po dlouhé zimě hnuly ledy ze Zeleného čtvrtka na Velký pátek a sousedé z Koutů se musili o půlnoci stěhovat, tenkrát, jak velká voda vzala Novotným chalupu a Pod Lipami se jezdilo na loďkách. Chudák tatínek! Jeho lichnovské příběhy se opotřebovaly. Člověk si dnes opatruje u jinších lidí zprávy o životě. Ne, Jarmile se už srdce neroztlouklo pro ukrutné povětrí, co kdysi dávno rozhoupalo zvony na lichnovském kostele, až se hasiči sjížděli na poplach, ani ji už nebavila rozmarná historie, jak se pan biskup na vizitaci otázal při zkoušení v kostele, kolik je pánů bohů a jeden z věřících odpověděl: „Tolik co v Lichnově sedláků.“ To je toho, že jediný sedlák uprostřed lichnovského panství byl právě nebožtík dědeček. Jsme snad proto šťastnější? A na tomhle si otec zakládá! Jak jsou velcí dětinští! Proč se ohlížejí na

léta, jež minula? Proč se pídí po otlučených náhrobcích a smetají prach z nápisů dávno zvětralých? Chudáci, chudáci, protože je už nic nečeká. Co bylo Jarmile po starých časech, po zemřelých, které nepamatovala, ty už všechno přebolo, jí samé se nadmíru chtělo žít. Ať se hnula, kam chtěla, otec jí překážel; ten nevšímavý táta, obrácený do sebe. Maminka jí byla stále v patách a mnohem víc obtěžovala, a přece to nevadilo. Jakmile nedorozumění vezme na sebe podobu nových šatů – kdo ti dovolil tahat je ve všední den? – anebo lahvičky s vitamíny, které se vzpouzíme užívat, hned je snáze; s maminkou člověk aspoň věděl, na čem je. Ale otec mlčel a nedůvěřoval; mlčel, a jako by Jarmilu usvědčoval z něčeho nevysvětlitelného; však před ním mívala nedobré svědomí, i když nic neprovedla. To není jen pro dnešní setkání, trvalo to déle, nejmíň rok, to divné napětí a vzájemná zatvrzelost mezi Jarmilou a tátou. Je to smutné, je to hrozné, z milovaného průvodce krajinami dětství se stával tajný nepřítel, před nímž se skrýváme v houštinách.

„Ty ses rozkmotřila se svou mladou společností?“ zeptal se jí konečně otec. (Neříkal nikdy jako ostatní: „parta“.) Jarmila ovšem hned věděla, nač bije; a třebaže na to celou cestu čekala, všechna se zatřásla.

I začala se naoko náramně divit.

„Já? Ne. Proč myslíš?“

„Že lajdáš sama s cizím chlapem. Prosím tě, co to bylo za člověka?“

„Ty ho neznáš?“ protahovala dívka, oddalujíc jméno, které vyslovit ji pokaždé mořilo, natož před otcem. „To byl redaktor Toufar,“ vyřkla pak strašně rychle. (Zavřít oči a skočit z prkna do vody.)

Otec neřekl: „Dokonce redaktor! Vždyť mu teče mléko po bradě,“ nebo něco posupného, čemu byste se mohli bránit za mládež. Ne. Bylo to horší. Otec se zdržel jakékoli poznámky. Nehnul brvou.

„Co rediguje?“

Jarmila šla, pohazovala kabelkou, odrážela ji tu pravým, tu levým kolenem, podle toho, jak se kroky střídají. Zdála se docela zabrána v tu zajímavou hru.

„A, takový časopis,“ odpověděla.

„Jaký?“

„Jmenuje se ‚Neohroženost,‘ hlesla skromně.

„Vida, ani to neznám!“ prohodil otec s vražedným klidem. „Kupodivu, v knihovně přece dostáváme všechny povinné výtisky. Budeš tak laskava a půjčíš mi to, ano?“

„On to tady nemá.“

Otec se maličko zamlčel. Jako by si něco uvnitř zvážil mezi dvěma výdechy; a pronesl hlasem vyrovnaným až běda:

„Ten pán je tu letos, myslím, poprvé. Neměl jsem posud potěšení potkat ho v Lichnově. Kdo tě s ním seznámil?“

„Holky z party s ním hrajou tenis,“ uhýbala dívka. Otec se před ní nakvašeně zastavil.

„Ty, Jarmilo,“ (kdykoli začal, ty, Jarmilo, bylo to špatné znamení) „to ti povídám, ať se mi to příště neopakuje! Rozumělas? Chod' si s mladými v houfu, v tom ti nikdo nebrání, my ti to s mámou přejeme. Ale na takové promenády ve dvou,“ tatínek se chtěl pitvorně a nedovedl to, „máš času ažaž! Neboj se, dočkáš se. Jsi ještě malé děvče, slyšíš? Že v sobě nemáš kus hrdosti! Vždyť se vám ti chlapi smějí,“ řál ji do živého, sám rozjitřen, a když dcerka zraněna sklopila hlavu: „Netvař se jako zlomená lilie,“ rozložil se. „Co se ti stalo? Houby!“

„Já přece nic neříkám,“ vypravila ze sebe Jarmila.

„Jenže natahuju moldánky!“

To jí dodalo. Zavzlykala, opřela čelo o strom a propukla v ukrutný pláč.

A! Všechno je pochybené. František Jelínek se znechucen odvrátil. To jejich takzvané kamarádství a společné slunění a všechny ty hlupácké sporty; nic tomu nevěřím. To je ovšem Annina starost; já na to nemám kdy.

Z kraje lesa bylo vidět do jasného podvečera, obec pod melodickými stromy, pole měkce stoupat vzhůru k mírným horám v končině českých bratří. Takové boží ticho, takový hříšný křik. V dětech je zrovna d'ábelství, zkazit vám každou jasnou chvíli. Ohlížel se bezděky po ženě. Od toho je matka, aby utišila děvče, když pláče. Sám si připadal jako bezruký. Když ty to s ní neumíš, říkávala mu poslední dobou, připomínajíc

dívčín choulostivý věk. Dejte mi pokoj s tímhle biologickým snobstvím! To je náramně pohodlné; takhle odvykáte mladou bytost odpovědnosti. Ať mi nikdo nepovídá, že je dospívání nemoc. Klackovitá léta, dobrá; také nám někdy bylo patnáct. Dělalý mé sestry tyhle komedie? Matka by je byla hnala! Což na to bylo kdy?

„Zhýčkaní jste až běda,“ oslovil plačící dceru v příznačném množném čísle, jehož užíval ve dnech hněvu, když se probudil z práce a dělal v životě pořádek. „Píchá vás dobré bydlo! Jen kdybyste museli vstávat ve čtyři a slunit se na senách místo na plovárně. Přešel by vás pláč pro nic za nic!“

Stál nad dcerou takový mohutný, zhroutila se jako hromádka neštěstí a plakala, že by se kámen ustrnul.

„Já za to nemohu,“ štkala, „já za to nemohu, že jsem se nenarodila na venkově jako ty, proč mi to pořád vyčítáš, já za to nemohu, já se zas v zimě učím –“

Dětský cit pro spravedlnost! Zrnko pravdy v tom je. Dítě, vždyť je dosud dítě; a otci se nějak proti skutečnosti ulevilo. Muži u psacího stolu je třeba zastínit se stromy ticha, tou vnitřní zahradou, kterou jste si vypěstovali během let, vykazující starosti za plot, a tam čekají, až vyjdete si s nimi promluvit, a zase se vracíte k sobě. „Schovej si slzy na horší časy,“ povídá otec mírněji. „Na šátek a přestaň.“

Jim se to řekne: „Přestaň.“ A když slzy se řinou z člověka jako krev, život je strašný, což to doopravdy nikdo nepozoruje? A jak to, že lidé usedají k obědu, čtou noviny, pletou svetr, dívají se na vyhlídku, a dělají, jako by to hlavní vůbec nebylo? Život je strašný, já se vás o něj neprosila, kdybych to řekla, táta by se chytal stropu, odkud se to v tobě bere, nebývalas bezcitná. Ať, Toufar má pravdu, jak by ji neměl, když mi ho zakazují. To věřím, že se vám nehodí, aby se dětem otevřely oči. A zač jim mám být vděčná? Za to, že mě náhodou přivedli na svět pro své potěšení? Ted' mě tu trápí, urážejí a pokořují, jak se jim zlíbí, a když je to omrzí: „Tady máš kapesník,“ a tím je vše vyřízeno. Což jsem jejich majetek? Já patřím sobě, myslila po toufarovsku a velmi se pyšnila smělostí těch objevů.

Kdyby bylo vidět myšlenky tak, jak je znát každý stromeček do daleka na lukách až k horám v západním světle, kdyby bylo vidět myšlenky zazděné v tvrdé hlavě vašeho dítěte, oč, že byste si vedle něho nevykračovali v tak snadno nabyté rovnováze. Nevěřili byste vlastním očím, kdyby bylo vidět myšlenky. Naštěstí čelo není průhledné, když vzpurné mládě z něho odhodí hřívu v nepořádku. Ukázal se jen uřícený obličej, potupený brekem, málo podobný mladé dívce hypnotizované neúprosnýma očima, a dost brzy se ochladil v lesním chládku do obvyklé domácí podoby. Nebylo vidět než dítě, které si dalo říci a zase jde. Do zítřka to nějak snesu, zítra se jich zbavím a potom si budu dělat, co chci.

CILKA

„Tys byla u kadeřníka!“ povšiml si Ivan u večeře přísně.

„Byla,“ přitakala matka, zdála se ve výtečné náladě. „A nesmím?“
Proč se všichni u stolu smáli?

„Co to máš na sobě za šaty?“ zeptal se Ivan ještě urputněji.

Jako by je neznal, ty neblahé šaty s nepřátelskými fialovými kolečky, matka je vždycky oblékala na znamení, že už nemá Ivana ráda, v nehostinných časech úklidu nebo stěhování. Když klečela u kufru a odjíždělo se z Lichnova a všemu bylo konec, mívala na sobě šaty s kolečky a jako by říkaly: „Dneska – to neplatí.“ A z těch starých šatů se dívá matčina nová hlava do nějakého osvětleného sálu, kam odcházejí velcí od dětí za známými – všichni známí našich rodičů jsou naši nepřátelé – dívá se psím vínem lichnovské verandy až někam k moři. Raději kdyby byla máma rozcuchaná a seděla doma! A čekala, až se synové vrátí z výprav; až příběhne Ivan ze zápasu a ohlásí vítězství, poločas a kolik dal branek; až Václav odemkne *laborku*, přistoupí k matce a zeptá se hlasem, jenž přeskakuje: „Nechtěla bys náhodou vidět mé větvičky?“ Matka se nám má celý život divit, my ji máme pro sebe, a ne aby jezdila bůhvíkam. Proč se u stolu všichni smáli? Václav ho do toho naštvál a teď se mu směje s ostatními.

Miloš, to je bílé jméno a vůbec se nehodí k Toufarovi. Ale je to mladé jméno; Jarmila si nedovede pomyslet nějakého šedesátiletého Miloše s vousy. Její vlastní jméno, Jarmila, je růžové, František červené, Václav šedobílé jako mlynářský oblek, Ivan nemá barvu, Anna je žluté a hladké na dotyk a jako od prstýnku – Jarmila se cítila po pláči příjemně slabá, obklopená skleněným tichem, kterým je všechno vidět, všechno slyšet, však také odpovídá a směje se, ale netýká se jí to. Je hluboko v dolejších lesích v černozelelé tmě a zároveň na svém obvyklém místě u večeře na verandě, proti oběma klukům, kteří nestačí odhánět můry z bílého ubru-

su pod syčícím acetylenem³; kopr a jasmín, ano, zalévali jsme kvečeru a zahrada nám dýchá do tváře; ale kde se tu bere juta stanového plátna? Přece nemáme doma stan? Ta lovecká, mužská vůně? Nemohla si vzpomenout, jak vlastně vypadá Toufar, a najednou strnula. Neúprosné oči i s obočími a s vráskou proti slunci, v celém Toufarově výrazu stály za Ivanovou hlavou v tmavém vzduchu zahrady a dívaly se. Byla to sotva vteřina. Ivan se zahoupal na židli a oči zmizely. Jarmila neklidně pohlédla z otce na matku; ta se s ní vadila, proč zase nejlí.

„Aby netloustla! Bojí se, aby neztloustla,“ volali bratři jeden přes druhého, opláceli zrádkyni. A když se začala vymlouvat s tou svou mučednickou tváří, že nemůže. „Nepovídej, já tě viděl, zase dnes dopoledne ses vážila na plovárně,“ usvědčoval ji Václav. A Ivan: „Kolik jsi přibyla?“ ptal se schválným hláskem a nastrkoval jí potměšilou hlavičku. S chutí by mu dala jednu! Byla mezi bratry prodaná. I chůva, ovšem, příkládá polínko. To by ani nebyla Cilka!

„Jen kdybys zkusila, co je to hlad, však by ti jelo,“ a chůva se zastavila nad stolem sedících s kalíškem v ruce jako kazatel. „Řeknou, jestli nemám pravdu?“ otáčí se k paní. „Oni jsou na žábu slabá. To musí mít člověk pevnou povahu. Počkej, až tě budu komandovat já! Nechutná ti, nejez, kdo se tě prosí, aspoň zbude. Však ty ještě přijdeš sama, a ráda! To by byl pěkný pořádek.“

Zdálo se, že otec s tím, co Cilka káže, zamračen souhlasí, ale z jakéhosi důvodu se tváří, jako by její řeč byl přeslechl.

„Že se nestydíš,“ řekl Jarmile, „pro hloupou ženskou marnivost takhle trápit mámu. Víš, že si pak dělá starosti.“

„Ať se mi nikdo nediví,“ posteskla si paní. „Zrovna teď, když roste –“

„Neblni, Jarmilo, vážně, s tím nejsou legrace,“ vpadl Václav. „Takový oslabený organismus je přístupný každé infekci. Můžeš klidně dostat tuberu,“ dodal, celý šťastný tím výrazem.

Souchotiny? Nevídáno! Raději smrt než ztloustnout! Ale tohle oni doma jakživi nepochopí. Když někdo třeba kulhá, žádný slušný člověk

---

³ Acetylenová (karbidová) lampa. Pozn. red.

mu to neřekne do očí. Ale dělat narážky na něčí tváře jako slabikáře, každou chvíli ho poplácat neomaleným vtipem, to se nepovažuje například v partě za nic zlého, naopak, ještě očekávají, že se tlustý člověk upřímně zasměje s nimi, je taková pověra, že všichni tlustí lidé jsou dobromyslní. Vždyť to Jarmila viděla na Máše, co zkusí. Nechtěla by být v její kůži! Do tlusté se nikdo nezamiluje, tlustou nikdo nepolituje, tlustá ani nemá právo být nešťastná, byla by k smíchu – což je v životě vůbec něco strašnějšího než posměch? Ale tohle by bylo marné jim doma vykládat. Jen buď hezky zdravá, veselá, hodná a tlustá – to jsou oni. To jsou celí oni, říkala si, zvučíc potlačovaným vztekem, a oči dokořán prohlížela si rodiče za stolem jako nějakou cizí paní s pánem v restauraci – ve všech jejich tělesných nedokonalostech, žádnou jim neodpouštěla. Proč se jí pořád do všeho pletou? Vždyť nemají ponětí, co je doopravdy život. Co s nimi mám společného? Já jsem jenom já. A je to možné, že s těmihle kluky někdy hrála člověče, nezlob se a záleželo jí na tom, aby vyhrála? S těmihle idioty? Ovšem, rodiče to na nich nepoznají. Ta odporná opičí láska k dětem!

Ivan je, pravda, náčelníkem Červeného d'ábla. Ale Červený d'ábel, rozptýlený po chalupách, spí, a venku bude noc. Náčelník Červeného d'ábla se nemůže odhodlat, aby vstal od stolu, a když stojí na nohou, vrávorá: nevěřili byste, že vidíme lichnovského přeborníka v běhu na krátké trati. Je prvotřídní lehký atlet a měl jedničku z počtů: ale s černou hodinkou nastává chvíle, kdy by nespočítal, kolik je dvakrát dvě. Venku bude noc, v předsíni je zavřen kožený vzduch; kdo odvázal Čerta? Pes se vploužil do domu, větří loučení a rozštěkal se. Nemůže ani cítit zavadlo.

Ty hloupý, to přece není velký kufr, to je jenom kufříček. Chudák pes! Nemá z toho rozum. Nic si z toho, Čerte, nedělej, my přece ještě nejedeme do školy, mlč, Čertíčku, pán tu s tebou zůstane. Ale Čert, jako by dnes Ivan ani nebyl jeho pán, neposlouchá, nedá se pohladit, starý plovací střevec, osvědčenou „radovánku“, zas upustil z huby a jen doráží na kufřík, chňape po zámku a ňafá. Ale s jakou žalostí! Neplač, Čerte, neplač! Ono ti to uteče. Devětkrát se vyspíš, a jsou zase zpátky. Máma se zas vrá-

tí! Ivan sebou praštil v botách na postel, tváří do podušek, a rozvzlykal se. Ne kvůli sobě. Není pravda! Ale že mu bylo líto Čerta. Chudák pes! Vyje.

Vyje a Václav ho popadl za obojek, velký bratr vedle v sínce mlčí, supí, táhne psa němou silou vzteku od zavazadla a Čert se vzpouzí, nechce z místa a „dělá sáně“; Václav jej dovlekl ke dveřím, rozkopl je do kořán: „Jedeš!“ smýkl jím do tmy a přibouchl mu před hubou. Václav, který jindy nedá na Čerta dopustit! Co mu udělal Čert? Proč na něho velký bratr zuří?

Venku vyje noc, v pokoji je tma, Ivan vzal matku oběma rukama okolo krku a táhne ji k sobě na podušku slz. Já tě mám rád. Nejezdi pryč. Mně bude smutno. Já se tu zblázním. Nejed' nikam, mámo, řekni, zůstaň tady, já tě nepustím, žebrala malým hláskem tma. Kdepak náčelník Červeného d'ábla! Ten by dal každému do zubů, kdo by se mu opovážil ráno ceknout o tom, co šeptala noc. Matka položila hlavu k synáčkovi, než usne; jedna ruka jí visí z postele, na té druhé, ovívané chladem, tikají hodinky v koženém řemínku, dívají se dvanácti očima, svítí, bdí a počítají; druhou půli těla jí zaclání dětské teplo, šeptání a dech a matka se propadává dolíkem pod Ivanovou oholenou hlavou až někam k prababičkám do černého moře, kde se mění pod vodou obrazy pátků, třináctek a znamení. Nebud' bláhová! Takhle škemrají všechny děti. Co svět světem stojí, drží se máminy sukně a nechtějí se pustit. Sama jsi nebyla jiná za malička. A co se ti stalo, když tenkrát rodiče odjeli na světovou výstavu? Tak vidíš, nic. Za dveřmi čeká kožený kufřík, hotové rozhodnutí, hodinky pospíchají z Annina zápěstí tenkou stříbrnou cestičkou k rachotící hlavní trati, zatímco dětská tlapka jí svírá potmě srdce. Ivan je přece velký rozumný hoch, domlouvá matka synáčkovi (i sobě), není jako jiné rozplakané děti. Jarda Sychrů by ovšem plakal, ale Ivan je statečný. Bude opatrovat Čerta (proč jenom pes na zahradě vyje?) a na sebe dá také pozor. Čestné slovo, že nepoleze ani na kůlnu, ani na modřín u *hartunu* – „Ani na tu vysokou borovici proti Floriánovi,“ podřekl se Ivan a honem bere matce z úst litanii známých míst, kam se nemá, a která končí: „Hlavně ne k cirkulárce pana Polanského

a nedělat bez Cilky ohníčky – ruku na to.“ Paní Horáková bude matce psát každý den, co dělají děti, a čím bude Ivan hodnější, tím dřív se rodiče vrátí, slibuje Anna s tvářív u hošíčka a zamotává se víc a více do svých vlastních slov – vždyť nemají hlavu ani patu. To je divné, za dívčích časů si tolikrát umíňovala, bude-li mít děti, až se vdá, že na ně bude docela, docela jiná, než byli rodiče na ni – bez toho věčného poučování a vñadění velkých. A vida! Nyní promlouvá ke svému miláčkovi Ivanovi tytéž plané řeči, mluví to z ní samo, a co divnějšího, chlapce to utiňuje, jako to za malička chlácholilo ji. To nevězí ve smyslu řeči. Snad barva hlasu do usínání, jedno tikání krve –

Ivan se usmál: zpozoroval, že z okna mansardy je vystrčena nad zahradu taková tyč a kolem ní šašek, krásný, tichý, bílý šašek s úžasnou lehkostí a hbitostí, docela potichu dělá přemety. Řeknu zítra Oldovi, ať se k nám přestěhuje k tátovi a mámě do pokoje, osvítil Ivana šťastný nápad a on blaženě spočinul. A může u nás bydlet navždycky.

Anna pomalounku vytáhla své tři prsty z dětské ruky, položila ji opatrně na pokrývku a vykradla se z pokoje.

„To je dost, že jdou,“ uvítala ji v kuchyni Cilka. „Prosím jich, co u něho dělají takovou dobu? Už jsem na ně chtěla jít. Kdypak se má kluk vyspat? Dítě potřebuje pořádek. To nebožka stará paní –“

„Když plakal a nechtěl mě pustit,“ podřekla se Anna. Že nemlčela. Bylo docela zbytečno připomínat chůvě, že Ivan stojí také o někoho jiného než o Cilku.

Pohnula svraskalým krkem, jako by polykala nezáživné sousto, a pohlédla přes brýle jinam.

„Já vždycky říkám, že nemají rozum,“ poznamenala. „Ještě by kluka zbláznili.“ Neboť Cilka má na Jelínkovic děti starší práva a jejich rodiče trpí jen s nelibostí. Co ti dva vědí, jak s dětmi! Nedá si od nich foukat do kaše. Takovou hladkou kašičku neuvařila žádná druhá, Ančička ji také od nikoho jiného nechtěla než od Cilky, a tu granátovou brož, kterou si Cilka připíná kraječku pod bradou, když odchází v neděli odpoledne k sestrám, dostala od staré paní Burianové – jako od Anynčiny matky – za to, že našla Ančičce první zub. Cilka byla už rok v rodině, když paní

Jelínková teprve přišla na svět; ať se Cilce nikdo nediví, že s ní podle toho zachází.

„Líp by udělali, kdyby si šli lehnout,“ řekla znehodnotivě. „Kouknou se na sebe, jak vypadají – potom chtějí být hezká. Jestlipak si všimli, že jsem jim přežehlila ten černý šál? Oni by na něj svatě zapomněli.“

Paní Jelínková projevila překvapení a radost a poděkovala Cilce; ta jí vskočila do řeči:

„Jen se neděkujou, tím mě nekoupějí, oni byli odjakživa šmajchlírka. Na to já nedám.“ A upřela pohled vyzývavě na paní, jako by Anna byla za ní přišla ne smluvit jídelní lístek pro děti, ale naschvál urážet Cilku. Proč, kolikrát si myslívá Anna, bože, proč? Vždyť ji nikdo nepokořuje, máme ji rádi, přece to ví. Ale Cilka, kdyby se ji někdo pokusil pohladit, zježí se a píchá; jedním dechem vymáhá uznání i odráží je; do jakého divného trní žene potřeba lásky v člověku, jenž nekvetl! Co Anna pamatuje, Cilka bojuje; z hoře zapírané siroby a z pýchy chudého léta letoucí válčí s rodinou, se kterou srostla a kde se jí nedostává důstojného protivníka. A kdo ví, možná že ve svých chvílích zrovna dychtí po tom, aby ji křivě nařkli, aby ji obvinili z něčeho nemyslitelného, ji, která by si ve své příslovečné poctivosti nenechala ani špendlíček; snad po celá ta léta očekává od nich velkou křivdu, aby jim mohla vyčíst nevďek právem a vmést jim do tváře svůj spravedlivý hněv. Nenarodila se darmo v jižních Čechách, soudí s úsměvem František, jen si ji poslechni, jak hoří pro pravdu, když řeční, ta je ze starého sektářského pokolení. Anně se však zdá, že je to spíš tím, že se Cilka nevдалa. Nikdo neví, co ji přebolo, sama o to nezavadí, kdo by se jí troufal ptát. Už se vyhojila, už je neomylná, střeží oheň a staré pořádky v rodině a mistruje Annu v převaze někoho, kdo byl zasvěcen do puntíku, jak to chodilo za nebožky. (Dokud žila, i s ní Cilka zápolila.) Pánbůh Annu netrestej, bývají chvíle, kdy uhýbá památce své vlastní matky, vzývá-li ji Cilka příliš často; paní Jelínková se také proto těší na cestu, že pláchne chůvě. Nevděčnice! Může odjet s lehkým srdcem. Dávno poznala, že anděl strážný má podobu staré ženy v zástěře a v brýlích. A Cilka to, panečku, teprve ví! Co se jí sestry nadomlouvají, aby už si dala pokoj, aby se pře-

stěhovala k některé z nich a odpočinula si. Ale ona by to Aničce nemohla udělat. Co by si u Jelínků bez ní počali? Neobejdou se bez Cilky! Tam ji mají jako svou a nedali by ji za nic na světě, velebí je Cilka, byla odjakživa taková opačná a škodila si u lidí, říkájíc jim štiplavosti do očí, a zatím za zády je chválí. Jen kdyby se otřel o paní Jelínkovou někdo cizí! Ať to zkusí, Cilka by mu něco pověděla. Nedá na ni dopustit; a na Jelínka už teprve ne. Ale trvalo hezkých pár let, než ho přibrala do rodiny! Cilka měla, pravda, všeho všudy jedny botky na neděli i na všední den, když ji tábořská teta přivedla do místa k paní Burianové – jako Anynčině matce – a podnes se s okázalou hrdostí hlásí k chudým. Ale na ženicha jí nebyl Jelínek dost bohatý. Ať s ním souhlasili nevěstini rodiče, Cilka ho neuznávala. Anička mohla dostat někoho docela jiného než takového *potrefného* člověka. Chodí, jako by hledal včerejší den, je pořád v myšlenkách a nedovede poručit. Kdepak starý pan Burian! Musel mít všechno *akorát*, a jak ne, byl oheň na střeše. Zato byl od řeči a zase měl uznání. Ne že by si Cilka na Jelínka stěžovala. Takový dobrák; a dovedl se tak upřímně podívat. Nepamatovala ho, že by se byl rozčertil, leda když hledá knihu, sám si ji založí a potom láteří – to máte mužské. Když mu jednou Cilka špargál⁴ našla a on se tolik divil a děkoval jí, hned ho měla raději; pomalounku mu odpouštěla, že není z Burianova rodu. Po smrti Annina otce Cilka pak Jelínka nastolila. Oči se jí otevřely a viděla, že by ten tichý člověk, který ze sebe nic nenadělá, mohl být slavný bezmála jako Svatopluk Čech, jen kdyby chtěl. Tisknou mu knihy, jenže nejsou pro obyčejné lidi, od toho je študovaný, aby tomu nebylo rozumět. Cilka je *uvědomělá* a uznává, že i takoví musejí být. Chodí za ním páni z Akademie i sem tam cizinec, také byl Jelínkův obrázek v novinách. Jiný by na jeho místě zpychl, on však mluví s Cilkou jako se sobě rovnou, nic se nevynáší.

Přišel za ní ten večer před odjezdem a odevzdal jí *atres*⁵ – děti by jej mohly zahodit. „U vás je to, Cilko, nejlíp schované. A prosím vás, Cilko,“

---

⁴ Tlustá, stará kniha. *Pozn. red.*

⁵ Adresa (zast.). *Pozn. red.*

povídá, „dávejte pozor na Jarmilu. Nikam daleko ji nepouštějte! Ať chodí včas domů. Já na vás spoléhám víc než na paní Horákovou.“

To věděla chuva bez Jelínka, že není nad Cilku! Ale když vzdělaný člověk, žádný kuchyňka, jednou za uherský měsíc schválně za ní přijde, je to událost, která chuvu těší – i když na sobě nedala nic znát.

„To mně ani nemuseli říkat,“ odpověděla dost mrzutě. „Nestarají se.“

František Jelínek jest jeden z průkopníků moderní lingvistiky. Ale odvyknout Cilce onikání, toho se za těch šestnáct roků již vzdal.

NOC

Do pokoje, kde Jarmila spala, vstoupil člověk, za ním druhý, třetí – mlčky tu stáli jakoby za záclonou. Jarmila na ně hleděla ochrnutá zděšením. Chtěla volat o pomoc, ale hlas jí uvázl v hrdle a nevypravila ze sebe ani zašeptání. Zhluboka se rozpomínala s námahou, že by se měla probudit; ale neodvažovala se hnout ani malíčkem strachy z těch mlčících, strnulých postav. Ležela jako do sebe pohřbená. Pomalu, s nevýslovným úsilím se probírala z mrákot; vzbudila se a vstala. Ale všechno bylo nejisté a v přítmí. Ocitla se na takovém pahorku, kde se tísnil shluk lidí k něčemu uprostřed, co jí skrývali. Jarmila jim domlouvá přehnaně veselým způsobem, aby ji pustili, chtěla by také vidět. Ale oni s truchlivě přísnými, odmítavými obličejí se tváří, že neslyší, a něco tam pro ni chystají. Najednou začala odtamtud vyletovat ohnivá pometla, jako když se pálí čarodějnice; Jarmila zaslechla skřípění, hukot, svist a chechtající hlasy, ohnulo ji to k jedné straně a vyneslo do povětří. Bez sebe zděšením se vznáší ve vzduchu a kolem ní ohňostroj zelených a stříbrných a nevímjakých sluncí se zběsile otáčí a ta slunce syčela a sršela, a lidé dole si na ni ukazovali. Aby jim dokázala, že se nebojí, na tom všechno záleželo, směje se nahlas tam nahoře a volá ze všech sil, jaká je to krása, a marně se pokouší překřičet hukot a vichření ohňostroje. Točil se pořád šíleněji a na poslední chvíli, když už se zdálo, že Jarmila spadne a roztříští se o zem, procitla, tentokrát doopravdy, a otevřela oči.

Za hradem vyšel měsíc a svítil jí záclonou do pokoje.

V tu chvíli Cilka byla na půdě a sbírala prádlo – bylo tak nádherně bílé. Najednou, kde se vzala, tu se vzala, stará paní Burianová, a pánbůhví, co ji to napadlo, jako by ani nebyla nebožka, jako by byla malý uličník, začne Cilce shazovat kolíčky na zem, ale s takovou rychlostí, Cilka nestačí ani mrkat, natož sbírat, šňůry se jen prohýbaly a čistá prostěradla a ručníky padaly na podlahu celou od mouru. Taková hospodyně! A takhle cuchat prádlo. Cilce přišlo podívat se vikýřem a vidí: Lichnov až k horám

pod sněhem. Že jsem na tohle mohla zapomenout! Nechala prádlo na půdě přes Nový rok, a to se nemá. Kdepak, to se nemá, v tom domě, kde viselo prádlo přes silvestrovskou noc, někdo do roka umře.

Jarmila zvedla hlavu do světlého ticha: jen cvrček, jenž připomíná. Dům se pozachvíval dechem spících; a člověk, který bdí uprostřed nich, je tak strašně sám. A kdyby i otevřeli oči a promluvili – není to jedno? Jak jsem mezi nimi cizí!

František Jelínek zatím seděl v Hanavském pavilonu se starým Niklošičem, svým slavným chorvatským kolegou, a ještě s nějakými svými žáky ze semináře, a vyhlídkou projela družina jezdců na koni. Ohlédl si se po Jelínkovi, jako by ho znali; jeli na výpravu. Svalnatí siláci, po pás nazí jako dělníci na trati, rozmachovali se širočinou a tříbili les; jiní dmýchali oheň a kuli zbraně a náradí s podivně krásnou energií; rozsévač kráčel po poli, rozhazuje zrní svým odvěkým pohybem; dvojice milostně zahálaly v háji, odkud povzlétaly jiříčky a sedmihláskové; paní seděly za stavem a tkaly plátno, nosičky vody se ubíraly od studny se džbánem na rameni a každý z těch urostlých lidí, kteří se tak krásně ohýbali při práci a tak křepce si vykračovali, kdykoli míjel Jelínka, důvěrně na něho pohlédl jako na přítele a on si také myslel: Kde jen jsem se s nimi setkal? Ale nevěděl, kam je dát: pohled na ně vzbuzoval v něm tajemnou radost a zalíbení. Bělovlasý Niklošič jim poslal hubičku: „Bravo, Jelínku, bravo!“ zvolal dvorně a vzrušeně svým jižním důrazem, „bravo, vaše konkrétní české sloveso.“ Jelínkovi se naráz vysvětlilo, že ti pracující lidé jsou slovesa, že je vidí, a v nazíravé blaženosti sen se rozplynul.

Jarmila ne a ne usnout. I vstala, šla bosa k otevřenému oknu, převěšenému záclonou, ani varháněk se nehýbal, a opatrně – maminka má lehké spaní – rozhrnula záclonu a nahnula se z okna. Světlé ticho se rozdělilo, dívčinku obešlo cosi překrásného bez smilování a zase všechno strnulo. To že je Lichnov? Ta cizina? Není pravda, že jsem někdy šla v červených šatech kolem cihelny v pravé poledne a všichni že jsme mluvili nahlas, to se mi jen zdálo, poledne ani nikdy nebylo, a možná že všichni tady kolem za těmi cínovými okny už dávno umřeli. Malý úplněk stál vysoko v křišťálovém tichu; krajiny oblak na nebi čišely sněhy

hor, na které měsíc svítí v jiné zemi; řeka za stromy tekla skleněně, jako by se zastavovala; a nebe jako v zrcadle, a světlo jako ve dne. Jednou, to ještě Jarmila byla malá, Václav našel na silnici modré sklíčko, otřel střep a děti se jím dívaly a slunce svítlo dál, ale svět se zarmoutil; ke všemu ty černozelelé myslivecké lesy. Tam je asi teprv čarokrásně a strašně, v Modlivém dolu; jistě leží před chatou se svýma tetovanými rukama a také nespí. Jen jestli tam nejsou hadi. Což se muži doopravdy nebojí? Nebo se také přetvařují? Kde jsou ty časy, kdy měl měsíček obličej. Já bych byla radši ještě malá. (Jak by se mi Toufar smál, kdybych mu to řekla. Ujišťoval by mě, že jsem malá pořád.) Nic se nehýbalo pod okny, ale stíny spaly jen naoko; každou chvíli se může po střeše verandy přehnat šílenství v podobě prskajících koček: a topoly na chůdách, svah polí i zakuklené pahorky, všechno trnulo v té sněhobílé záři a jako by něco zamlčovalo; snad se to dovím po smrti. (Jenže Toufar řekl onehdy na večírku, co do děvčete, když není *vitální*. Jsem já *vitální*?) Bože, kdyby aspoň měsíček měl kolo! Kdyby zítra pršelo, kdyby lilo jako z konve, kdyby se přihnala bouře a smršť, nemusela bych do dolejších lesů. Ale měsíček září bez smilování; a světlo jako ve skleníku, a ticho, že by bylo slyšet, jak padá jasmínový lístek do trávy.

„Tys vzhůru, Jarmilo?“ ptala se odvedle matka. „Není ti nic?“

Maminka je hodná, chudák, ale což nemá ponětí, co to je, když člověk někomu propadne a musí ho poslouchat a musí vytáhnout tu kartu, kterou on poroučí.

„Nic, já jen tak. Už si jdu lehnout,“ ozvala se Jarmila. „Odpusť, já jsem tě probudila.“

„Jak jedu ranním vlakem, spím stejně jako na vodě,“ odpovídala matka, šramotíc hodinkami; ale už zase oddychovala a Jarmila cítila divnou útrpnost s tím nevědomým oddychováním. Ach, jen si jed'te spánem-bohem, mně už nikdo nepomůže. A stáhla si pokrývku přes hlavu, aby na ni nemohl měsíc, měla z něho hrůzu, z toho mrtvého světla, hrůzu z hadů a z ticha, jež číhá a není než zatajený dech a číhající skok, z kartářských očí měla hrůzu, z tetovaných rukou, a jako kámen do studny padala hloub a hloub; ale v té hrůze se jí líbilo.

KVINTÁN

Co se Ivan včera natrápil, že mámu nepustí – učiněné slzavé údolí. A nyní, když se k němu sehnula, aby ho políbila na rozloučenou, prohodil roztržitě: „Tak nazdar.“ Vymkl se jí, mrskl sebou a pádil za kluky, jen se mu hlava třepala. Cilka měla pravdu: ani po matce nevzdechne. To je dobře! Naštěstí děti jsou děti. Ale nebyla snad Anna kapku zklamaná? Potom ve vlaku František se jí rouhal.

Václav viděl už večer, že s otcem ani s matkou nepořídí. Postaví si hlavu a provedou svou. Rodiče by zasloužili! A zač? Naopak! Není od nich správné, že mu přihrávají? Pro jeho plán s Karlem je to zrovna výhoda. Měl vztek na sebe i na ně, první popadl kufřík a se vzdornou ochotou hrnul se s ním k brance. Za plotem čekal najatý vůz, který je doveze k rychlíku.

Byl to jen mžik; zastavili se u hrachorů, na kraji zahrady, v městských šatech, které už je vyjímaly z lichnovského prostovlasého života, sami dva, vracejíce se do tajemností rodičů z dětství, když spolu odcházejí od hošíka do divadla, a usmívali se trochu cize, jako v pablesku neznámé země. Václav měl zrovna na jazyku: „Nejed'te,“ ale cítil, že by byl směšný, už ani necekl, nastavil matce tvář, aby se to raději odbylo, a podrobil se loučení. Nemohl je ani cítit, tyhle komedie. Ivan s Jarmilou jsou chytří. To věřím! Jeden uteče a druhá zaspí!

„Ne, nechte ji,“ bránila matka Cilce, která chtěla jít žábu probudit; přece se patří, aby přála rodičům šťastnou cestu. „Vždyť jsme si dali sbohem už večer. Ona teď tak krásně spí. V noci se nějak přehazovala, ale není horká, sahala jsem na ni. Kdybyste snad něco potřebovali –“

Následovaly ryze rodičovské připomínky, rady a zaručování – slyšeli jsme je nejméně desetkrát. Václav se neklidně díval tu na hodinky, tu na vůz – k němuž venkovský řidič příšněroval kufřík – a pokašlával, přešlapoval a trpěl. Posedl ho chvat na odjíždějící. Pospíchal místo nich. Byl jako na trní.

„Naši prozatímní adresu má Cilka,“ řekl otec. „Budeme tam zítra po poledni a ještě ten den vám zatelefonujeme.“

Václav se už nepřemohl.

„Abyste jeli!“ vyhrkl. „Je čas, nebo zmeškáte,“ a div nezadupal. Kdo ví, jestli postáli před vozem tři minuty. Jemu to připadalo, že věčnost. Nesnášel loučení. Cilka podala paní kabát do vozu.

„Ať ho nikde nenechají, to jim povídám! Jim by to bylo podobné.“

Otec se vyhnul z okna.

„A pozdravujte Jarmilu!“

Matka se ohlédla, okno blesklo a odjeli.

Václava proniklo ostré uspokojení. Oddychl si, jako po operaci. Už se nedá nic dělat. Skoncovalo se to a dost. Dobře že je po nejistotě.

Ano, to se řekne.

Jak se vraceli od silnice, proti nim běží Jarmila. Jako střelená, šaty nakřivo, jak do nich nakvap skočila.

„Kde je táta s mámou?“ křičí.

„Kde by byli? Odjeli.“

„Nebližní; vážně? Kolik je hodin?“

„To víš,“ na to Cilka, „kvůli tobě bude čekat rychlík. Všade přijdeš s křížkem po funuse.“

Václav se po Cilce ostře ohlédl.

„Proč jste mě nevzbudili?“ vyčítala jim Jarmila, „proč jste nic neřekli, proč jste mě nechali spát?“

„V noci štekáš na měsíc,“ řekl Václav s příznačnou zdvořilostí bratrů, „kdo tě má ráno páčit?“

Jarmila se rozhlížela, všechna zaražená.

Tázavé prázdno uléhalo na silnici, kde dozníval v zatáčce vůz, už po něm není památky, obláček prachu se rozptýlil. Na zamyšlených lesích, na osamělé borovici u Floriána, na nevinném domku pana Sychry, i v brance, jak ji nechali pootevřenou a teď se k ní vraceli od Ivanova *hartúnu*, leželo tázavé ticho.

„Václave,“ začala Jarmila nesměle, „co myslíš, jsou předtu-?“

„Blbost!“ osopil se na ni; zuřil. Měl sto chutí ucpat ústa své blížené. A proč si Jarmila vzpomněla na jeden pokažený Štědrý večer, kdy Václavovi nerada zavadila o podebraný prst, jak se hrnuli ke stromku, a on jí za to dal ránu? Hloupá holka! Sekl za sebou vrátky a dodal s opovržením: „Tenhle nápad máš určitě od Toufara. Ten si vymýšlí podobné koniny, aby dělal dojem na ženské.“

„Ani nevíš, jak jsi vedle.“

„A co otravuješ? Že by ses mohla *vstřebat*.“

To je divné, Jarmila se neohnala ani silným slovem, ani pravící, proti všem sourozeneckým zákonům. Vklouzla zároveň s bratrem do předsíně a ptala se zase tak nejistě:

„Proč jsi nechtěl, aby jeli?“

„Co je ti po tom?“

„Řekni!“

„Dej pokoj!“

Zastoupila mu první schod.

„Václave, proč jsi nechtěl?“

„Ale tak. Že to k ničemu není, ty jejich pitomé sjezdy,“ zavrčel, podíval se na sestru zle, odstrčil ji a stoupal do schodů.

„Já za to nemohu,“ bránila se Jarmila.

„Kdo ti co říká? Proto za mnou nemusíš lézt až na půdu.“

„Snad si nemyslíš,“ rozhořčovala se a doháněla bratra po schodech, „že já bych něco zmohla? Že já mám na rodiče nějaký vliv? Že kdybych –“

„Nic si nemyslím. Poklona,“ a vší silou jí přirazil před nosem dveře do *laborky*.

Zkumavky ve stojánku se ještě chvěly, kapaliny se houpaly v lahvičkách, jedna prázdná popojela a tázavě cinkla o druhou. Ale dovede taková ženská ve dvou minutách člověka rozházet! Nestalo se nic křivuli, jak bouchl dveřmi? Prsty se mu ještě trásly zlostí, když ji opatrně prohlížel. Ten složitý vědecký tvar! Kde by ji sháněl tady v Lichnově? I po Praze se naběhal, než našel tu pravou. Co to je v holkách za d'ábelskou chuť dělat poplach, když se nic neděje? Když je všechno v pořádku a na místě.

Zavadil něžnýma očima o své větvičky. Venku bujel, okatě kvetl a řádil divoký červenec; ale co je všechna živá nádhera proti těmhle křehkým větvičkám? Protože ty vykouzil Václav sám. Málem deset roků života už trčí v školní lavici, neví, kam s nohama rukama, a poslouchá cizí rozumy. Pořád jen poslouchat – už to člověku zalézá za nehty, to žákovské přičestí trpné. Zato zde, v nakyslém chemickém vzduchu, který víc a více přebíjí dřevěné dusno mansardy, takže to tady voní jako v opravdové laboratoři, a také to skutečná laboratoř je, tady, není to rozkoš? Sám; z krystalků skalice zelené; sami dva s Karlem; mé zlaté větvičky! I když je už tolik nemiloval jako těch oněch dnů, co „rašily“ v láhvi a on se na ně chodil dívat po špičkách a zahříval je očima – místo kahánku dávno sfouklého, na němž jsme rozpouštěli vodní sklo. Předevčirem je s Karlem slili a nic se větvičkám nestalo. To je takové štěstí, když se něco povede – až bolestné splněním neuvěřitelností. Nemohl to vydržet a běžel pro matku. Divila se; a což teprve Vlasta. Prý jedinečné, zázrak a podobně. Já vím! Že ji sem pouštěli! Ale to Karel: pochlibit se své dívce. Já vím, zázrak! A když potom odpoledne lákala Václava na výlet s partou, a jemu se nechťelo, totiž chtělo, ale Vlasta je Karlovo děvče a člověk jde raději z cesty, aby nepřekážel, když odřekl a z party ho přemlouvali, ať jen jde, Vlasta o něm prohlásila na celou plovárnu: „Nenamáhejte se, to je beznadějný případ. Nechte ho! On se radši zamkne ke svým dmuchávkám.“ Jak jen mohla! Nahlas, přede všemi! Takhle ho vydat napospas! Což nevycítí, co je to stud z tajemství? Chtěl jsem ti, Vlasto, obarvit na modro nejkrásnější růži; s tím se tedy rozluč, budeš možná litovat. Škoda, škoda, s tím se rozluč, je to Karlovo děvče. Falešná i na Karla (vždyť mě zvala na výlet) – všechny jsou takové. U holky se nikdy neví, co si najednou vzpomene – ani u vlastní sestry ne. A věčně se pletou svými sukněmi do naší vědecké činnosti.

Václav se dosud nerozhodl, bude-li známým lékařem jako strýc Pavel, anebo velkým chemikem jako Mendělejev. To ale věděl, že se nedá vést od tatínka za ručičku. Raději si stokrát popálil prsty při pokusech než se dát pěšinkou, kterou prošlapali staří. Jen proboha ne to, co už máme doma; kdo by se chtěl podobat vlastním rodičům? Měl starého

pána rád i s jeho slabostmi; ale z Václava bude jinší chlapík! Párat se se slovíčky – inu, když to otce baví, ta nevinná piplačka. Já na řeč nedám. To my tadyhle myslíme v značkách, vzorcích a rovnicích. Jaképak věty, tady se nemluví, tady se šumí, syčí, klokotá a bouchá. Krapet vodičky, štipec prášku a spí v tom čertovina proměny; jen zapal plamínek, jen zapni galvanický článek, a uvidíš, co probudíš; to strašně láká. Měl tátu rád jako málokterý kluk otce, a právě proto měl na něho notnou pífkou, že si nedá pokoj a nesedí doma, a ještě větší zlost na Jarmilu, co mu to nasadila do hlavy o předtuše. Nesmysl, blbost a ženský žvást. Naopak, je ohromná výhoda, že odjeli, a také se jí využije. Dobře že jdeš, Karle. – Otevřel mu na smluvený signál, trojí zaklepání, a hned zase za ním tiše otočil klíčem. I tohle tajné vpouštění bylo jedno z kouzel podkrovní komůrky. Zamykal před Ivanem – děti nepatří do laboratoře – a před Cilkou, aby ji snad nenapadlo dělat mu tady pořádek, totiž polovinu věcí vyházet a druhou přendat jinam, takže se nic nenajde. A vůbec, jsou tu reagenty, tady nemá co pohledávat někdo nepovolaný. Zámek zapadl za oběma hochy; ať si holky venku dělají *fofr*, nás to nezajímá, máme něco vážnějšího na práci. Karel si šel do skříně pro svůj laboratorní plášť, zapálil si cigaretu a nahlédl do ležter.

„Vzduch je čistý?“

Václav rozžíhal kahánek.

„Čistý. Staří páni vypadli.“

„Kde máš burel?“

„Nepusť ji!“ A Václav místo odpovědi podal Karlovi svou vzácnou křivuli. Se rty pozorností semknutými nasypal do ní modročerný prášek žlábkem přeloženého papíru, nasadil nálevku a přiléval kyselinu solnou.

Karel otáčel křivulí nad plamínkem. Mlčeli, dívali se a napjatě čekali. Za oknem se pomalu pohybovaly stromy, klouzavé stíny lechtaly hochům víčka, sklopená k plameni v baňce. Kdy už se to hne, ta kaše? První chvíle, kdy se nic neděje, jsou k nepřekání. „Půjč to zase mně,“ prosil Václav.

Karel jen zavrtěl hlavou a kroužil pomaleji. Bylo slyšet čas, jak syčí v plamínku, měřený tlukotem srdce. Což jestli z toho nic nebude? *Vždyť*

jsme to jen my. O prosluněné okno se tloukla vrtohlavá moucha. Děti venku na sebe pokřikovaly tenkými, pošetílými hlásky; najednou pitomě zblízka zakokrhá kohout. Tyhle zvířecí zvuky Václava rozčilovaly, jako by mohly zaplašit toužebně očekávanou reakci. Vaří se to. Sklo se kalilo.

Karel nadzvihl ve dvou prstech křivuli proti světlu, jako by se jí chlubil, a šeptal vítězně: „Koukni bublinu!“

Na temné kaši, jež vřela, naběhl veliký puchýř, praskl a z něho se plazila tmavozelená mlha. Upozorňovali se na ni šeptem, báli se, aby si to nerozmyslila.

Naštěstí nerozmyslila; houstla do žlutozelená; o chřípí jim zavadil první protivný pach, o srdce šťastný údiv, ještě trochu pochybuující údiv, že to tak doopravdy je, že se to jen tak neříká žákům ve škole.

Jen houšť, panebože, houšť!

Václav se nadšen chopil kelímku s burelem, přisypal, za chvíli už kuckal. To je ono! Ten ostrý, odporný zápach. Václav byl na něj celý hrdý. Kde byly chudinky větvičky! Někde v starověku za tou mlhou. Protože člověk je srdcem jediné při tom pokusu, který právě dělá. Sláva, brečím, Karel také, chrchlám, to si nenamlouvám, je to on, je to chlór, těžký dusivý plyn, jak v knize stojí. Pokus se dařil jedna radost a plnil pokojíček záladnou čpavou mlhou.

Člověče, tady přestává legrace. My se tu vážně udusíme.

Honem zhasli kahánek a v záchvatu černého kašle odložili rozehřátou křivuli na plechový tác. Jenže tam vesele hulila dál, reakce pokračovala, v mansardě pomalu nebude vidět a hoši se motali jako opilí. Ale vykourit se nedají, nehnou se z laboratoře, kapitán neopouští svou loď. Až Vlasta uslyší, že jsem zahynul jako oběť vědy – a Jarmila, ta se podíví, komu platila její předtucha – Václav se potácel k poličce a tápal po láhvi s octem, Karel vyrazil okno a otevřel je dokořán. Co to bylo platné! Jaké větrání, když pomalý, líný, špinavý plyn, těžší než vzduch, nechtěl se hnout z pokoje a z neúporné křivule se hustě mlžilo jako z kráteru, přestože Václav s octovým hadříkem u nosu se pokoušel zasypat pískem to nadělení. Co to vyvolali, už to žilo na svůj vrub, jak to zažehnat, a ta ostuda, snad nebudeme volat na pomoc lich-

novské hasiče. Václava osvítil nápad. Vyštrachal hadici od chladiče; a odvracejíce obličej, celí uplakaní, přestěhovali dýmající křivuli na otevřené okno, přimontovali k ní hadičku, div se přitom nezalkli, a odváděli plyn trubkou ven. Jako vysavač. Osvědčovalo se to. Ztichli a pozorovali. Těžký plyn klesal.

Najednou někdo zprudka přirazil kuchyňské okno v přízemí – po celém domě se rozlehlo, s jakým rozhořčením. Do zahrady vběhne Cilka celá říčná a hrozí jim vzhůru starozákonní pravicí. Kolem Cilky kličkovali Ivan s Čertem a pletli se jí pod nohy.

„Vy sakramenti, co tam tropíte?“

Oba hoši zmizeli od okna, jako když je sfoukne. Dole Ivan s Čertem lítali po trávníku nadšenými oblouky, celí šťastní, že je zmatek, a s rozkoší jej množili.

„Já nejdřív koukám, že mi kouří plotna – vždyť ono se to táhne od vás, ten neřád. Ale počkej, já ti dám pokusy!“ A Cilka, rozzuřená jak byla, vběhla jedním dechem až na půdu a zabouřila na zamčené dveře tak, že jí Karel bez odmluv otevřel. Nedivte se mu, byl přece v cizí rodině. Cilka neřekla ani švec, klíč vstrčila do kapsy, rozlíceně se rozhlédla a rovnou ke křivuli.

„Nesahej mi na ni,“ křičel Václav, „na to nemáš právo!“

„A ty máš právo zaneřádit celý barák – to víš,“ ušklíbala se a jen zaslechla blížít se Ivana s Čertem. „Ale už ať jste odsad!“ dupla na ně. Kluk se psem se obrátili a sypali ze schodů, jen se Čertovi uši přehazovaly. Za nimi Cilka s baňkou již jen slabounce dýmající.

„Na hnůj s tebou, ty prevíte!“ oslovila křivuli s upřímnou nenávistí a rozkašlala se. Pak jí ale přece jen přišlo líto baničky, když je celá. Vyšťárala z ní proutkem ošidný obsah, vyklepala jej do jámy na smetf a hlučně přiklopila víko za tím přiběhem.

To bylo nějaké hrdinství! Reakce stejně končila. Karel se taktně vytratil, neznámo kudy, asi přes plot, branka byla zamčená. Cilka si došla nahoru zamknout i *laborku*, když se přesvědčila, že už odtamtud nic nehrozí, a klíč si schovala do postele pod polštář ke své spořitelní knížce. Ivan to viděl, Ivan stopoval Cilku a vypátral skryš. Ale živé duši o tom nepípl.

ČEKÁNÍ

„Co chodíš jako tělo bez ducha?“ řekla Cilka Jarmile. „Heleď, skoč mi k zahradníkovi pro špenát; a ne aby mně zas poslali zvadlý. Teď se musíš otáčet, když jsem tu na všechno sama.“

Jarmila se zeptala kupodivu mírně:

„A mohu potom na plovárnu?“

Cos, žábo, provedla, žes najednou tak náramně hodná, pomysllila Cilka, znala své lidi; ale nedala na sobě nic znát. „Proč bys nemohla,“ přísně dovolila, „ale v jednu ať jsi doma, to ti povídám! Snad rozumíš česky. Poslouchat musíte jako hodinky. Kampak bych s vámi přišla. Tys dneska, mně se zdá, vstávala levou nohou napřed, ne?“

„Vůbec ne,“ bránila se Jarmila a hleděla, aby byla pryč.

Bože, jaký to byl hloupý den. Odjeli; ani jsem se s nimi nerozloučila. Za týden, ty blázne, jsou otec s matkou zpátky, jaké loučení, Toufar pohrdá formalitami. To jen my u nás se vším naděláme. Trochu se styděla před Václavem, že zaspala; to o předtuše řekla spíš z rozpaků. A jen to vyřkla, už ji to popadlo a nepouští, ta úzkost, že se něco stane, ta černá myšlenka – se kterou ji Václav vyrazil ze dveří – sprosták! Co jiného se dá čekat od bratra. Na hrubost těch kluků mohla být dávno otužilá, a přece jí to přišlo líto, taková je hodná, strašně líto, ani nevědí, co v ní mají. Odkdy jen se stalo, že je doma tak úplně sama? Toufar má pravdu, Toufar má tisíckrát pravdu, i když nebylo jasno, v čem vlastně; to je jedno, dojímat se je ubohost, zlý vyhrává, tisíckrát pravdu má Toufar a ona přešla na jeho stranu proti všem. To máte z toho, vyzývala nesvá a v napětí, tak, jak vcházela všude tam, kde očekávala, že bude Toufar. Musela se s ním dohodnout. Celou noc nespala pro dnešní odpolední schůzku v Modlivém dolu; a vždyť včera, jak je otec překvapil, ani nedomluvili hodinu.

Toufar na plovárně nebyl. Jarmila to věděla o poznání dříve, než si prohlédla růžově snědá těla na písku, skupiny postav u zábradlí i tváře

nad vodou – byl to najednou po celém těle pocit, že má prázdno, že je na svobodě, že jí na chvíli patří svět. Honem ze sebe shodila šaty a vyloupnutá do plavek začala dovádět s partou na písku, kde se sluní. Dávno ji neviděli tak veselou. A kdyby vešel, vklouzne do vody, ve vodě je člověk jako oblečený. Tamhle přes zábradlí u schůdků si přichystala plášť a hned do něho vskočí, kdyby zrovna vystupovala z bazénu a přišel Toufar. Naštěstí se neobjevoval, a Jarmila řádila při vodní házené. Taková krásná voda už dávno nebyla, to je vodička! Smývá černé myšlenky z nedospání, člověk je hladký, člověk dostává v koupeli stříbrnou duši. Ale nepřehání slečinka jásoť? Nemžourá z třpytivé jednotvárnosti vody a slunce nuda a zapřený stesk? – Když není koho se stydět? Protože ti ostatní Jarmile vůbec nevadili, když se k nim vrátila na horký písek. Máša jí vedle sebe udělala místo:

„Kde jsi dnes nechala svého ‚divokého trampa‘?“

„Jak to, svého?“ urazila se Jarmila.

„Tím líp, jestli tě to šťve, mne také,“ dal se do řeči Karel Hlasivec. (Z vlasů mu ještě čpěl chlór nešťastného pokusu.) „Ty víš, Jarmilo, že o tebe nemám zájem, když chodím s Vlastou,“ pravil s příznačnou věcností, s jakou si parta středoškoláků určuje vzájemné vztahy. „Ale toho člověka vedle tebe nevidím rád.“

„Já taky ne. A nikdo. A vůbec,“ ozývaly se hlasy z písku, „ať si tam zůstane.“

I parta, jako domov, se vzpírala Toufarovi. Jarmila zvedla hlavu, nashvál k nim obrátila naplno tvář a zeptala se trochu umělým hlasem, navenek vyzývavě a uvnitř s přemáháním:

„Co vlastně máte proti Toufarovi?“

Těžko se jí vyslovovalo to jméno.

„Že se *honí*,“ vyřkli jako jedněmi ústy.

Toho výrazu užívají v partě často a znamená: vychloubat se něčím, co není a co jen předstírám, abych dělal dojem, a kdo si tak počíná, je u party v opovržení. Patrně už mezi sebou mluvili o Toufarovi; teď křičí jeden přes druhého:

„– s tou Amerikou –“

„ – a s tím jeho časopisem, co nikdo nečetl –“

„ – a s tím hypnotizováním při kartách se honí –“

„ – a s těma tetovanými rukama –“

„No, a nemá je snad tetované?“ vpadla vítězně a hněvivě Jarmila.

„I má, od jednoho dědka z žižkovské hospody U Vola, a od žádného námořníka z přístavního baru. Nedej se vysmát, člověče – kams dala oči? já nevím, Jarmilo, tys přece bývala docela chytré děvče –“

„A já vám zase řeknu,“ vyskočila Jarmila, „že je ohromně sprosté takhle někoho pomlouvat za zády. Řekněte si mu to do očí, on vám něco poví.“ A vskočila do vody a odplavala.

Nikomu nedala sbohem, oblékla se a šla domů.

„Ty ale dnes nějak sekáš dobrotu,“ pochválila ji Cilka a ostře si ji prohlédla. Jarmile se zdálo, že se jí vysmívá. Děvčátko prostíralo k obědu, všechno mu padalo z ruky. Bylo brzy, bratři ještě nepřišli. Jarmila nevěděla, kam by se vrtla, potloukala se po domě zamořeném jakousi vůní nemocnic po Václavově chlóru, hledala včerejší den. Předě dveřmi do pokoje rodičů stál Čert a kňučel. Václav ho zamkl, když odjížděli; pes se nyní ploužil po domě jako stín a pořád je hledal. Jarmila šla a otevřela mu. Čert ji váhavě následoval; ohledal postele, ohledal skříň, přiblížil se k dívce, položil jí na klín úzkou, teplou hlavu, sametovou na dotyk, a ona ho hladila po rýze nad čenichem, jak to má rád, a zvíře k ní vzhlíželo překrásnými, zakletými, očekávajícíma očima. „Tak vidíš, už nemám na světě přítele než tebe,“ říkala mu holčička potichu a div se nad sebou nerozplakala. Proč nepřišel, co jsem mu udělala? Táta ho včera urazil, to je pravda (naši jsou beztaktní), ale mohu já za rodinu? Vždyť se k nim nepočítám. Kde je konec? Snad se mu nic nestalo? Takový hluboký les. Vždyť by ho mohl v noci někdo přepadnout. Zavraždit. Má už takový obličej: že se stane něco děsného. Proč bydlí tak sám? Co mu udělali lidé? Je vysoko nad nimi, neboť se jim vysmívá; jakou vyzařuje vůli, když hypnotizuje při kartách, a vůbec: je to výjimečný člověk, oni ho nechápou. Ale já, což ho nebráním, kam vkročím? Všude si pro něho dělám nepřátele; a ráda; ach, proč jen nepřišel! Snad si myslí, že se ho bojím (a bojím se ho), a to ho uráží a je mu to líto; jistě

ho mrzí, že si tykám se všemi hochy z party, jen jemu bych nedovedla říci ty, takový je cizí, a to je právě krásné. A snad jsem mu ublížila, když jsem včera – i vyčerpávala se v lichých dohadách.

Ten, na něhož marně čekáme, je s námi naléhavěji, než když jsme s ním; nedá se odbýt. Kdyby byl Toufar přemlouval děvčátko bůhvíjak, aby za ním přišlo, nebyl by je tak obměkčil jako pouhou svou nepřítomností. Pracovala za něho. Zachvacovala už odpoledne, neboť ani na tenis nepřišel, rozlévala se netušenou černí a všechno přebila a pohltila, předtuchu o rodičích, chuť k tanci i strach z Toufara. Za to odpoledne neviditelný a všudypřítomný Toufar se změnil k nepoznání. Z obávaného chlapíka s tváří jako nůž byl nešťastný, opuštěný člověk, jemuž by bylo třeba něhy a slitování, a zatím, jak tvrdě jsme se k němu zachovali a odradili ho svou krutostí. Ach, pozdě litovat. „Mluvila jsem dopoledne s paní Horákovou,“ začínala Cilka, která žábu pozorovala a nebyla z ní moudrá. „Vzkazuje tě pozdravovat a že se pro tebe v osm staví. Máte přece dnes večer tu zábavu v Arku, či ne? Co se díváš jako svatá Starosta? Skoro bych řekla, že se paní Horáková těší do hotelu víc než ty.“

„Pitomá je na to dost,“ poznamenala Jarmila.

„Tak nesmíš mluvit,“ ožila chůva celá šťastná; nemohla tyhle dámy, co ze sebe dělají, ani cítit. „Už jsem ti *nakulmovala* ty *běž* šaty s volánkami,“ řekla štědře, „běž si skočit, vždyť jsi mladá.“ A byla na koni: kdo dovoluje, ten vládne. „Kdypak by tě to mělo těšit, když ne teď? Proč by ne, koho to baví. Já o tyhle tancovačky nikdy nedbala.“

„Máš pravdu, Cilko, je to otrava.“

Chůva na ni zůstala koukat.

„Poslechni, holka, nejsi nemocná?“

„Mně nic není.“

„A cos taková: mouchy, snězte si mě? Zůstaň teda doma, nikdo tě nenutí,“ rozhodla se Cilka, která už to znala, že se musí s Jelínkovic dětmi obráceně. „Stejně zítra dělám hrachovku, pomůžeš mi přebírat.“

„Ne, ne, už jdu!“ křičela Jarmila a běžela se strojit. Ale bez chuti. Radovat se na povel, myslila ponuře. Beztoho tam nebude.

Když Jarmila s paní Horákovou vstoupily do sálu, jedna hezčí než druhá, parta už tam byla a právě se procházeli po tanci. Jarmila mezi ně přicházela trochu nejistá po dopoledním výstupu na plovárně. Naopak; hoši se jí zdaleka ukláněli, pozdravovali ji o překot, a hledíce na ni, zářili úsměvy. Nebylo té zdvořilosti až moc? Jarmila se zastavila s děvčaty nabystřená. Zahrála hudba, zrovna Jarmilin nejlepší fox, a dalo se něco neslýchaného. Jiným dívkám se to ovšem stává, to jsou právě jiné dívky; ale Jarmile! Takové tanečníci! Jindy šla z ruky do ruky a byla na roztrhání. Čím osudněji to dnes kolem ní řídlo na dívčím křídle, tím živěji se bavila se zbývajícími – holky jí o to zrovna stály! Každá jen šilhá po klukovi. Jarmila dělala jakoby nic, smála se, křečovitě mluvila, a kdykoli přistoupil k roztávající dívčí skupince některý z jejích tanečníků, zadrhla v řeči a maličko sebou hnula, očekávajíc ze zvyku, že přišel pro ni. Ale hoch pokaždé vzal kolem pasu umíněným posunkem její sousedku a už klouzali sálem. I Máša, prosím, neohrabaná Máša, pro niž jindy Jarmila posílala své tanečnice, byla v kole, jen Jarmila zůstala sedět všem na posměch, při tom zbytečném a žalném džezu, který nikdy neskončí. Dvojice se mýjely nějak obzvláště zaujaty sebou, matky se dívaly, holky jí to přály, občas některý z hochů o ni zavadil potměšilýma očima a usmál se koutkem úst, jako by říkal: To věřím! Teď bychom ti byli dobří. A kde máš Toufara? Kdyby ji provázela maminka, Jarmila by se ani nemusela vymlouvat, že je jí nevolno, maminka by pochopila na první ťuknutí a vytratily by se. Ale co s tou cizí paní? Kdo by se jí svěřoval, když se nedovtípí sama? Zasedla k bridži a podle zájmu, s nímž hraje, nehne se do půlnoci. Jak přečkám svou potupu? Paní Horáková se naštěstí nedívala a Jarmila vyklouzla z verandy pod kaštiny.

Nejdřív se zdálo docela tma v pusté hospodské zahradě. Bylo zataženo, syrový večer, jaké vlhnou v podhůří, nepřátelské stromy plesnivě mlčely. Tam za sklem v zlatorůžovém světle se chumelili veselí, bezcitní lidé a pořád hrála ta smutná hudba – když pochovávají Jarmilu Jelínkovou. Taková mladá, taková hodná, taková hezká! Všichni přišli na pohřeb, Toufar, co všechno pro něho vytrpěla! Václav, který ji tak hrubě urazil, když měla předtuchu, celá parta, všichni ji vyprovázejí na posled-

ní cestě a pláčou a nařikají a pozdě litují, že jí ublížili. Těch květin, těch květin! Moře tmavofialových macešek. Zapomněla, kolik je hodin a kde stojí, ta fialová tma se rozrůstala a hloubila, a ji unášel nocí vlak do neznámých končin, a zároveň Čert skučel pro ni zemřelou, a pochovávají ji v dolejších lesích pod Toufarovu chatu. Tak to bylo žalostné, až překrásné, a kdyby se neobávala, že si rozmaže na obličeji zakázaný pudr, co si vypůjčila od maminky, když tu není, byla by s rozkoší nad sebou zaplakala, ale to jim neudělá k vůli, měla také hrdost Pomalu rozeznávala síť listů nad hlavou, stoly s poklopenými židlemi, pěšinku mezi nimi. Z ulice šly kroky, mužský krok; v zahradě se objevila cigareta a mířila k pavilonu, kde se tančí. Jarmila uskočila ke stromu. Chodec si na ni posvítil baterkou. Holčička poznala tvář, sjela a vyjekla. Světlo cvaklo a zhaslo.

„To jste vy, Jarmilo? Co se lekáte?“ promluvil zblízka hlas potmě a zněl tak, že mu její zděšení lahodí. Mužský střevíc zašlápl cigaretu, tma před Jarmilou zhoustla a ten člověk ji vzal do náručí.

„Pust'te,“ sykla.

Vzepřela se o strom, a co měla síly, měla jí dost, byla vytrénovaná, právala se s bratry, rukama nohama odstrkovala Toufara.

„Proč jste nepřišla?“ ptal se přísně. Drželi se proti sobě v zápasnickém vzepření: jen se popadnout do křížku.

„Vždyť jsme se nesmluvili v kolik!“

Ale Toufar jako by ji neslyšel.

„Vím dobře proč,“ mluvil tajemně a bolestně (a to se dívce nevýslovně líbilo). „Dobře vím, proč jste nepřišla.“

„Proč myslíte,“ šeptala bez dechu.

Pustil Jarmiliny ruce a vyřkl:

„Protože jste slečna z vily a já jenom tramp.“

„Vždyť to dřív byla chalupa,“ odprošovala ho celá zoufalá. „Proč mě trápíte, co z toho máte?“

„Trápím vás skutečně?“ vyslovil Toufar se zalíbením a Jarmile běžel mráz po zádech a jehl v slabost; strašně se jí to líbilo, hlas, tma, mužská blízkost, všechno. Toufar se jí však nedotkl a pravil vážně:

„Tedy mně slibujete –?“

„Ano –“

„Zítra ve čtyři –“

„Ve čtyři – dobře –“

„Čekám na vás v Modlivém dolu na pasece za lomem. Ruku na to,“
a vešli mezi tančící do pavilonu.

RODIČE ZA ŠKOLOU

Jaká rozkoš, jízda. Není to, holenku, lichnovský drncálek, co zastavuje v ledajaké Zlámané Lhotě s dřevěným přednostou, je to pлавný dálkový rychlík. Jízda expresem se podobá únosu a vnuká lehkomyšlnost. Starosti, které nám zblízka zacláněly obzor, se zmenšují dálkou a sfouknuté rychlostí mizí; průvodčí zajistil dvířka, hotovo! – Už se nedá nic dělat, sabotáž dětí a Cilčino poručníkování, to je za námi, trhli jsme se a jedeme. Paní Jelínková byla na tuto skutečnost nejméně tak hrdá, jako když si po maturitě vymohla na otci první samostatný výlet se spolužačkami. Dostat se od rodičů, což to nic není, ale od dětí! Bůh ví, že je milovala; i kdež, milovala – to je slabé okrasné slovo; život bez nich – bohapustá nemožnost. Ale panečku, to blaho, vypálit na chvíli z domova. Kdy už se jí to nestalo! Co je Ivan na světě, nepronikla za humna. Sama se divila, že jede; roky utíkaly nazpátek za milníky a stromy, let ubývá a v průvanu krajin se stuchají staré legrace školských časů. Tři budíčky, jeden v zásuvce katedry, druhý v kamnech, třetí v koši na papír. A spustily přesně po pěti minutách, zrovna jsme měli Švýcarsko. Bylo to od nás sprosté – ale proč jsi nám donesl slepou mapu? Štěstí, že se už František nezlobí. Jak je to od něho krásné, sedí vedle mne v lavici, jako že jsme si rovni, nic se nevytahuje. A je to plyšová lavička, na té se hezky jede. Jaká rozkoš, devět dní nemít nic na starosti a být na cestách. Neznámé město, hodiny na věži budou bít z dávných časů potmě a blízko bude daleko; ulice bude jezdit jiným hlasem, až ráno otevřeme oči, ulice čerstvých nápěvků, a stolek bude na druhé straně a nepoznáme záclony, a to je cizina. Kdy už Anna neviděla celníky! Byla by je objímala.

„To snad přece ne,“ vysmíval se František. A když si pomyslí, že budou mít elektriky v Maloře jinou barvu než pražské červené! Marná sláva, člověk potřebuje změnu.

„Říkáte hezké věci,“ dobíral si ji František. Vždycky, když spolu mluvili v legraci, jí vykal a děti to nesnášely. Říkaly tomu, že rodiče „laškují“, a trochu se za ně styděly. Co ještě může těšit takové dva odbyté lidi – netýká-li se to nás dětí?

Právě než odjeli, Jelínek poslal do Prahy poslední korekturu svého „Slovesného vidu“; člověk je jako znova na světě; a s napsanou přednáškou v kapse jelo se mu jako studentovi na prázdniny. Paní Horáková jednou řekla Anně, že jsou *naivní*. Těm by se to jistě také zdálo, těm lidem jako naschvál maskovaným za typy wagons-lits, těm mezinárodním slečnám v hadích střevících a těm dlouhým mužům s takzvaně neproniknutelnou tváří a těm světáckým stařenám s liškou na kabátě, ačkoli je vedro; Annu to bavilo, jedete jako ve filmu. Když už nepřecházela po můstku zmítaném posunčinou, za mlácení dvířek, v průvanu tváří, za rachotu vlaku a prskání oleje, tou rybí vůní cestování, kolem kuchaře v čepici, zahlédnutého jaksi omylem. Proč se kuchaři vždycky usmívají? Už na svatební cestě se usmíval; od té doby neotevřeli okna v začarovaném jídelním voze. Krajinou jedoucí vedle stolečku velikánským oknem do zrcadla (vlasý se teď nosí delší), transatlantik na plakátu, živí chlapíci balancují kovovými miskami (devět dní se nemusím starat, co k obědu), noví lidé, cizí řeč, jiné peníze, všechno ji těšilo, a zároveň, jak bych to řekla? nedala na to. A to je pouhá atrapa, co do kouzel cestování, kdyby jela sama; a kdyby tam vzadu před tunelem neměla v záloze tři nezvedené cikány. Aby kluci něco neprovedli; nezapomene dát Cilka Ivanovi svetr? Už se dělá chladno; Jarmila se dnes v noci budila; aby jí přece jen něco nebylo. Dnes v noci? To není možné! Před týdnem, nejméně. Jak je všechno dávno, když je to daleko, vlastně by bylo v pořádku, aby si dělala starosti, proč si je nedělá? Veze se s rukama v klíně a usmívá se na marínu obláčků, jízda, to je narkóza. Vlastně si chtěl Jelínek promluvit se ženou o tom klukovi, kterého zastal s Jarmilou – včera, když šel s korekturou na poštu – pranic se mu nelíbil; včera na hovor nebylo kdy, teď je dost času až zpátky, nač Anně kazit cestu, nač mluvit, když skanduje vlak. Podle Jelínka ubíhá epická rovina, dědovské obilí jako před sto lety. Tatínek se dřel s půdou a já

s řečí, za nic bych nedal svou práci, které zelení lidé říkají suchá; v laboratoři slov se dohmatáváš k mystériu národa. František Jelínek, když je sám se sebou, myslí slavnostně; je to jeho druhá přirozenost. Ale nemyslí nahlas před Annou. Kdyby začínal život znova, zas by si vybral tuhle svou neposednou žačku; Anna, to je taková kvetoucí skutečnost; jsou však končiny, kam ji nebereme s sebou. Oba manželé se dívají oknem vlaku proti nebi; Anna vidí spíš v barvách, perle a šedorůžový iluzion mráčeků; na Františkově obloze strmí architektura oblak. Byla chvíle po západu slunce, kdy pominulo oslnění, kdy je vidět daleko, až za obzor, průzračná, prostupná chvíle. Muži a ženy se vraceli po velké zemi, malinci jako prst, a mizeli a noví vcházeli oknem ujíždějícího vlaku; pokojná řeka se ohýbala k svému oúmoří; cesty zadrhovaly uzly úzkosti kolem věží s hnízdem zvonů a tys zahlédl smrt a lásku, jak se spolu vedou polní pěšinkou. Takové vyjasněné chvíle mívaly Jelínka k tomu, aby se obíral záhrobím; Anně by se to ostýchal přiznat. Smrt, o které jsme v dětství nevěřili, že bychom i my podléhali jejímu zákonu, a které jsme v mladosti propůjčovali slávu spíše hereckou – smrt dovršuje, potom prohlédneme. A to jenom naše krátkozraké oči vystřiňují kusé obrázky, pomyslí, hledě oknem na baňatý kostelíček, jež míjeli. Přestane perspektiva; *tam* – je úplnost. Jak krásně se po česku říká: na pravdě boží.

Čím to, myslila Anna, hledíc i nehledíc na muže vedle sebe. Také se někdy hádáme (s Jarmilou se nic nepořídí po zlém, vždyť mu to říkám), také u nás bývají nemoci, starosti, účty, jednotvárnosti. Ale pořád je za tím obyčejným životem ještě něco jiného, to první, to pravé, to, co jej chrání, ten všední život, aby z něho nebyl jen trhací kalendář, jídelní lístek a duchny, to, co teprv oživuje život, nebo jak bych to řekla. To všechno František – ačkoli je nejtišší z nás. (Je ovšem nepřátelský, když gruntujeme, a moc mi neporadí v daních a tak.) Ale co bych si bez něho počala! Tenkrát, když dostal Václav ten strašlivý zánět mozkových blan a já už jsem z toho byla šílená, už jsem ani nevěřila – jak mě František držel. V něm je klid. Že nejtěžší hřích je zoufalství. V tom hlavním má vždycky pravdu on. Bez něho by všechno zabředlo, on to povznáší. Ne-

mám ráda taková slavná slova, ale tohle nedovedu říci jinak. (A dobře že jsem ho naučila se oblékat. Ale to mu nikdy nepřipomenu. Proč by se zanedbával? Byla by ho škoda.) Já se s ním nenudím, ani když mlčí. Odjakživa v něm bylo – něco trochu neuvěřitelného. Jak je od něho hezké, že tu doopravdy je. Mohla bych ho například klidně zatahat za malíček. Ale paní Jelínková věděla, když má František takový obličej, že mu není do řeči, a chovala se tiše. Jenže jakýmsi konečkem dětství se jí zdává, když velký je vážný, že je smutný, a za chvíli jí to nedalo.

„Co asi řekne Niklošič tvému objevu v Anspašském pasionálu?“ prohodila. Rázem se ocitli ve skutečnosti.

Odkud to ví? podivil se u sebe Jelínek. Opravdu si na tom nejvíce zakládal, že ho uznává právě Niklošič, ale vždyť se o tom Anně slovem nezmínil. (Velký pán světového pohledu, starý Niklošič; a u nás doma, ovšem, mi hází Filologický kroužek klacky pod nohy!) Každý přednašeč tohle zná: i když mluvíme v naplněné síni, obracíme se v duchu k dvěma třem posluchačům zvláště vybraným, na jejichž soud dáme, a to byl pro Jelínka především Niklošič. Od něho nejvíc očekával na sjezdu.

Jelínek uhýbavě pokrčil rameny, usmíval se a odpověděl:

„Vypadáš pořád jako dívka.“

Paní Jelínkové ani tak nezáleželo na Anspašském pasionálu, jako na tom, aby František zářil. Ale sama byla citlivá k chvále a začervenala se radostí.

„Kdepak, já se znám,“ řekla rychle spádem minervistky, „vím dobře, že to říkáš jen tak.“ Zasmála se a dodala:

„Františku, prosím tě, řekni mi to ještě jednou.“

„Pro mne jste pořád děvčátko.“

„Kdyby nás někdo viděl, ten by se smál.“

„Ale nevidí,“ řekl Jelínek a přesvědčil se za kliku oddělení.

Fialové světýlko dálkových vozů! Vlak obklopený cizinou tmy. Snad se přenesl po vysokém mostě, snad doznívá v echu skal, snad klouzá na dno ponorné řeky, kola vlaku, kola osudu, snad letěly jiskry za vodou, ty verše někdo skanduje za nás, my nemusíme, to rozhoduje ten venku, my jsme mu všechno svěřili –

Náhle to Annou zacloumalo ze spaní a vymrštilo ji na lůžku. Srdce v ní utíkalo jak splašené. Pod oknem jako by křičeli, pobíhali lidé a vyděšená světla. Co se děje? Stalo se něco? Nic, nic. Nějaká stanice. To se ti něco zdálo. Mlč, já jsem s tebou. Jen spi. Jen spi. A ještě – abych přikryla Ivana, pomyslna, přitahujíc na sebe tenkou nezvyklou přikrývkou, a blaženě usnula.

Manželé Jelínkovi se vyspali do růžova a v oblaku první cigarety stáli vedle sebe ráno na chodbičce blíž než obvykle (také že tu nejsou děti), zatímco vlak zpomaloval jízdu kolem jitřních zahrad a bílých vil. V těchto rozkošných, trochu starodávných lázních žili samí šťastní lidé. Nebylo prostě možná, že by se tu nenáviděli nebo umírali rakovinou, že by měli dluhy, nepřátele nebo špatné svědomí v tomto čerstvém jasném jitru. Zahradník vynášel ze skleníku kvetoucí oleandrové stromky; lehkonohé děvčátko si hrálo s pruhovaným míčem na písku, novém sluncem časně hodiny; za plotem se pásla rusá srnka a vlak naschvál jel opatrně po špičkách, aby se nevyplašila; co by jí říkal Ivan? Jeli pomaloučku kolem šlechtěného parku, nebyla tam živá duše, jen umělý déšť rozprašoval stříbrnou mlhu na smaragdový trávník, a za tím letohrádek se zavřenýma očima. Působilo to dočista začarovaně.

„Jestli tu zastavíme,“ přála si Anna. „Jako bych to znala. A vždyť jsem tu jakživa nebyla.“

Nejenže zastavili, Jelínek se dověděl od průvodčího, že budou v Jasse, tak se jmenovaly ty rozkošné lázně, čekat dvacet pět minut na zpožděný rychlík od Malory, s kterým se tady křižují. Manželé vystoupili nadýchat se vzduchu a paní Jelínková poznávala cestující z jídelního vozu, jak se procházejí po nástupišti. Z Jassy se na peron vyhrnuli mladí hoši v bílém plátně a pačesatá děvčata, křičeli něco v cizí řeči páté přes deváté, blýskající zuby v opálených tvářích s námořnický modrýma očima, sálaly z nich ultrafialové paprsky, někoho vyprovázeli, očekávali nebo vítali s kyticemi, žili tady léto jako slavnost. Paní Jelínková popošla k východu a nahlédla ven, tam na druhou stranu. Zavanulo ovšem, koňskou vůní a růžemi. Před nádražím stály dojemné vysoké kočárky, kočí v cylindru s fáborem a koně s žertovnou sítkou na uších. A plavá cesta se zelenými

stíny mezi samými zahradami, přepadávající glycínie, altánky pro pářečky, růžové loubí – a březová vrátka vedla rovnou do památníku.

„Františku,“ prosila paní Jelínková, „pojďme se kousek projít. Vždyť je dost času. Jen kousíček. Já jsem v té Jasse už jednou byla, snad se mně o ní zdálo nebo co –“ Jelínek se nerozhodně zastavil.

„Holčičko,“ povídá, „nebylo by moudřejší počkat na peroně?“ Anna se na něho tak smutně, tak hezky podívala.

IVAN A LABORKA

Ivan dal matce čestné slovo, že nepoleze ani na kůl, ani na modřín u *hartúnu*, ani na tu vysokou borovici proti Floriánovi, že se nepřiblíží k cirkulárce pana Polanského a nebude dělat bez Cilky ohníčky. A to dodržel. Na *laborku* nepřišla řeč; jestli snad matka na ni zapomněla, není to Ivanova starost. Ivan čestné slovo neruší, když se plíží po schodech na půdu a mačká v ruce klíč, který vyfoukl Cilce. Také neměla právo vzít jej Václavovi, když je to jeho *laborka*.

Každý schod vydal jiný hlas: jeden zapraskal, druhý zavrzel, třetí vzdychl. Půda nahoře byla však úplně tiše; spalo tam horko. Ivan se kradl, aby je neprobudil; člověk bezmála čekal, brzo-li se horko začne potmě hýbat a hrábne kopytem. Zatím jen nadmutý pavouček jel po trámu k smíchu nízko; kdyby ho Ivan přimáčkl palcem, byl by na kaši. Ale pavoucci se nemají zabíjet, jsou užiteční, dělají pavučiny. Půda voněla jako bedna, když na ni dlouho praží slunce, jako motouz od draka a jako altán pod hradem, kde si hrajeme s kluky; i půdu jednou s nimi prolezl a dupali, to hned není taková tma, jak je víc kluků pohromadě. Ivan šel ostražitě temnou chodbičkou, chodbička byla vážná a přemýšlela šikmým paprskem, který se snášel okýnkem shora. A v tom světle tancovalo plno malilinkatých prášků, byly krásně znát, jako rybky v akváriu. Ivan se zastavil, napjal krk a zkoumal vířící prášky – mušky. Tak teď vidím Václavovy bakterie, řekl si. Chvilku váhal, má-li překročit můstek světla; neublíží tím bakteriím? Žabičky po dešti také odnášel ze silnice, aby je nezajelo auto, a máma se na něho zlobila. Proč se zlobila, proč? Že nevzpomněla na *laborku*, to je její věc. Klíčovou dírkou zakázaných dveří čísel štiplavý, přitažlivý vzduch; Ivan zavětril, rychle se ohlédl, obalil klíč kapesníkem, to jednou udělal pan Sychra, když se vracel časně ráno domů, aby se paní Sychrová nepolekala, klíč byl teplý a vlhký samou pozorností, Ivan trochu zaštrachal, vpravil jej do zámku, zaťal zuby a s krajním sebezapřením, byl jindy zvyklý pohybovat se zhur-

ta po světě, pomalounku, jako po špičkách, odmykal. Z pokoje vyskočil plnokrevný doktorský smrad a raz dva položil na obě lopatky tu půdovou dřevěnou vůni: Ivan byl v laboratoři velkého bratra. To se tu čichá doktořinu, když člověk ví, že mu nikdo nebude trhat zub ani třetí mandli. Ivan si vzdychl a začal hospodařit. Nejdříve šel k hubeným skleničkám, protahovaly obličej jako v zrcadle v bludišti na Petříně a byly zastrkané do dřevěného stojánku na kolibříčí vejce, a zkoušel, jestli se do skleničky vejde prst. Z jedné se chvilku zdálo, že jej nevytáhne, a Ivan snil, jaké to bude, až bude chodit celý život s lahvičkou bez špuntu na palci. Musí se uznat, umyvadlo už není umyvadlo, když na něm stojí mašinka na líh, nechce-li se Cilce rozdělovat v plotně; a nač mají tu oprýskanou hadici? Voněla jako duše z kopacího míče, trochu připáleně a zase jako u zubaře. Ivan si přistavil židli, stoupl na ni a kramařil v medicínách. Měli tu krásné: růžovou, žlutou, zelenou a také dost nudných bílých v řádku na polici, která už teď není knihovna, nýbrž lékárníčka. Nebýt postele, Ivan by byl šťasten. Přicházela na něho tajemná, něžná *hartúnová* nálada, kterou měl rád: jako že se všechno mění a že je člověk jinde. Ale postel dělala Ivanovi od začátku starost, ta postel s poputnou pupínkovou pokrývkou. Loni spal v mansardě strýc Pavel, když k nim přijel na svátky, a Ivana teď trápilo zapírané podezření, není-li *laborka* přece jen hostinský pokoj, kde by se dalo klidně bydlet. A tím by se všechno zkazilo. Některé z lahviček měly na cedulce lebku, ale malinkou; Ivan se zasmál na kuráž. A jen se zasměje, vzdychlo ve staré skříni po babičce, obě křídla se pootevírají sama od sebe, jak seskočil s pomerančově žlutou lahvičkou v ruce, skříň dokořán a v ní stojí dva doktoři: v Ivanovi hrklo. Ty hloupý! To jsou jen pláště do práce, Václavův a Karlův, sáhni si, celé tvrdé od strakatých skvrn. Kdybych se takhle pokaňkal já! To by bylo řečí. Ale Ivan se najednou pustil pláště, který byl otočen zády k němu, v rozpacích: zase lebka. A jaká velká. Lebka z černých fleků a hnátů. Kdo ji na plášť vymaloval, kdo? Věděl, že sem přijdou zvědavé děti? Aby se bály? Ivan se nebál, jen odstoupil s úctou a odebral se na druhý konec pokoje prohlédnout si Václavovy větvičky.

„Táta s mámou budou pomalu v Maloře,“ prohodila Jarmila jaksi nadbíhavě k Václavovi, usedajíc za stůl v nažehlených šatech; i v hlasu se jí natrásaly volánky. Raději se převlékla už před obědem a odpoledne, kdy má Cilka víc času na pozorování, prostě zmizí. Aby bylo bez řečí.

Václav něco zabručel v odpověď s převahou, s jakou hoši mistrují nepřesná děvčata – co, to Jarmila přeslechla, také ji to ani dost málo nezapadlo, ale přikývla mu s nápadnou roztomilostí a usmívala se, jak se usmívají hluší na besedě. Do lesa by se ovšem lépe hodila sportovní blůza. A když jsou to její zamilované šaty. Sluší jí k obličejí, a pak, že mají nabíraný živůtek, aspoň trochu se v něm ztrácí, že je už velké děvče. Vlasta s Mášou, ty si na tom naopak zakládají – ale ji to trápí v triku i ve sportovních košilích. – V těchhle šatech se cítí taková schovaná; potom tak hloupě nemluví, když nemusí pořád myslet na to, není-li to znát a že to každý pozoruje. Bože, ten sen, být plochá jako hoch; jak by to bylo krásné! Oč by se lehčeji žilo na světě.

„Hledáš sportovní hlídku? Já ji zapomněla na houpačce. Odpusť. Počkej,“ mluvila páté přes deváté, a už letěla Václavovi pro noviny s ochoťou, jakou přece nebývá zvykem prokazovat bratrům. Jen si dnes s nikým doma nerozlij ocet, aby jí to snad odpoledne nepřekazili; s bratry se nikdy neví; neklid ji proháněl z místa na místo; raději nebýt Cilce na očích. Svolává Ivana k obědu? Nebude u Sychrových? Já ti pro něho skočím, chceš?

Ale chůva zdvihla oči ke stropu.

„Že je kluk na půdě?“ poslouchá. „Takhle dupe jen Ivan.“

„V laborce!“ vyskočil Václav.

„Holečku, tam se nedostanete,“ škodolibě na to chůva, „to se netěš.“

Ale Václav už ji neslyšel, běžel, překotil židli v cestě a utíkal, co mu nohy stačily; obě ženy, překvapené a nakažené jeho spěchem, za ním. Žlutá krevní sůl, říkal si kvintán bez dechu a bral dva schody najednou, lučavka královská, chlorid barnatý... Inu, to se ví, že člověk nešel vykládat rodičům, nač jsme si strádali peníze za vysvědčení. A táta mně důvěřoval! Když vběhli do *laborky*, z Ivana nebylo vidět než zadeček;

nos u skla, jež pečlivě zakalil, jak dýchal horlivostí, pozoroval větvičky.

„Nepils nic? Mluv!“ křičela chůva od prahu. Ten uličník, v jedné ruce odšpuntovanou lahvičku, v druhé sirky, asi nevěděl, kluk mizerná, co dřív: popálit se od špiritusu, nebo kyselinou? Líznout si toho, nebo šplíchnout si to do očí? Václav k němu skočil a bral mu lahvičku z ruky; Ivan ji zaboha nechtěl dát; Jarmila se k němu připletla – to se ví, holky! zachytila volánkovou sukní o skleněný zvon a ten se poroučel s obsahem na zem.

„Rozbilas moje větvičky!“ zalkal Václav a sklonil se k nim. Byly napadrt'. Ivan se polekal třesku i výkřiku, upustil lahvičku, kapalina se paprskovitě rozstříkla a zasáhla volánkovou sukni.

„Slone!“ a Jarmila se vrhla oběma rukama na bratříčka – taktak ho chůva chytila do náručí.

„Necháš ho! Je malý.“

„Já nejsem malý,“ plakal Ivan, „já jsem chtěl vidět větvičky.“

„Ty se ho vždycky ujímáš! Cilko! Zničil mně šaty – buvol. A to je ti jedno?“

„Však ti to patří, proč sis je brala? Co ses nastrojila jako k biřmování? Maminka dovolila jen v neděli. A já si s nimi dala takovou práci,“ litovala Cilka, „ukaz, já to zkusím zaprat.“

„S tím nehneš,“ svrchovaně poznamenal Václav. „Buďte rády, že jsou to jen šaty. Mohlo se stát něco mnohem horšího,“ dodal tajemně a s pýchou. „Což o tom vy nemáte ponětí.“

„Ty taky! Jen když jsi důležitý, vid',“ ušklíbala se Jarmila.

Václav na ni upřeně pohlédl, udělal krok a střelil sestře facku. Ráz na ráz mu ji vrátila i s úroky a dvojčata byla v sobě. Ivan šel na pomoc Václavovi. Cilka to hleděla překazit.

Nastala jedna z oněch pohnutých chvil, kdy se manželé Jelínkovi, taková dva mírní lidé, křížovali, kde se to v těch dětech bere. Jelínek podle vlastních synů a dcery soudíval černě o budoucnosti všeho lidského pokolení, kdežto paní se nenápadně vyptávala, perou-li se děti u Čermákových a u Pokorných také. A kdykoli proskočilo, že také, oddychla si až do

příští půtky, která dlouho neotálela a pokaždé znovu překvapovala svou živelností.

„Ale tohle vám nedaruju!“ Jarmila pohrozila bratrům pěstí a vyběhla ze dveří.

SAMOTÁŘ

Toufar vzal nůž a vyšel z chaty. Postavil se před buk, který ji stíní, a jal se vyřezávat do kmene J. J. Písmena vlhla mízou. Nepůsobí to až trapně nově? Ale ta to nepozná. A kdyby: „Už jsem se vás nemohl dočkat,“ (že se opozdíl, na to vezmu jed) „mně se stýskalo, vidíte, aspoň jsem si vyryl do svého zamilovaného stromu vaše iniciálky.“ Je to sice staromódní až hanba, ale ženská vyžaduje cit; jak jde o ni, pak se tomu nesměje. Ale kdoví, kdyby vydlabal písmena do dřeva někdo z těch mládenců, co věčně ubolévají a jsou lyričtí jako lipové thé – lituji, tím nemohu posloužit – možná že by jí to přišlo k smíchu; rozhodně by to nemělo tu cenu. Ale u mne si toho bude vážit! A jak! Že v tak zlém člověku probudila cit.

Toufar přeskočil ohniště, sehnul se pro pohozenou sekyru, zaťal ji do špalku a šel se podívat, co dělají maliny. Taková schovaná houštinka. Nikdo mu na ně nepřišel. Sem nevkróčí noha. Dobrá. V pořádku.

Blázen, kdo nechává vývoj věcí náhodě. Ti mládenci, co bloumají bez plánu a improvizují, aby neměli smůlu! Dívce imponuje určitost. Mlhy má sama u sebe dost. Čeká jen na to, abyste ji řídili. Ovšem neviditelně. Postupovat se bude takto: Uvítání s odstínem dojaté vděčnosti. Pozdvihnout ruku k ústům. Nic víc. Skoro obřadně. Jako že přišla dáma. Posadit ji na koně. To jim dělá dobře. Proč bychom jim na chvíli nepopřáli tu radost?

Potom vezmeme holčičku na maliny, ať se okouká. Kousek prodlouženého dětství, to vzbuzuje důvěru. Jak za malička. I bože, sluníčko. To věřím, že se mu od vás nechce. Pinkalinka, pinkalinka uletěla pánu bohu do okýnka. (Ani jako kluk jsem je nesnášel, tyhle slabomyslné říkanky.) Dostane-li zlost, že s ní najednou zacházím jako s dítětem, tím lépe, to právě potřebujeme. Jen ať se vzteká! To je zdravé. Trošičku protáhneme hru na malinách, aby Jarmilku první začalo tajně znepokojoval, že se snad ani nedostaneme k ohništi a chatě. Protože zvědavá je jako čert; hlavně zvědavá. Malý napínáček neuškodí. (Samozřejmě nepřetáhnout,

aby mi nezačala pospíchat domů.) Bože, ale vždyť vy jste se poranila! A kvůli mně! Nešťastný trn. Věříte, že mě to bolí víc než vás? Zlíbám tu kapičku krve. Nedovolí? Aspoň mi dejte na památku ten šáteček. Nedá? Honička ve smíchu – člověče, pozor! Žádné předčasné podniky. (Jak se včera prala.) Pomalu! Nepoplašit. Venku jenom zobáčekové hubičky a vůbec selanku. – Vidíte, není to patent? Z pytle a plechovky, tadyhle jsem zatížil tu větev kamenem, aby se nevyšvihla z vody. – Ne, to je roztomilé. – Má primitivní lednička ji dojme zcela určitě; musí, už proto, že má slečna na svědomí vilu. (Tedy krajně nepříjemné by bylo, kdyby se v Lichnově objevila má matka. Bez starosti. Nehne se od Huga.) Nevinná veselost nad začazeným kotlíkem. (Ten ironicky uznalý tón, když děvče posuzuje mužské hospodářství! A hned by reformovaly. Ne, tahle ne. To není Tonka. U téhle mám už napřed pravdu.) Citové působení J. J. Nesmělé okukování chaty. – Vy tady přenocujete i v dešti? – Není-li právě průtrž mračen. – A nebojíte se tu sám? – Nebojím – čeho? Ale je mi smutno. – (Na to si ženská potrpí, aby bylo mužskému smutno. Je to pro ni důkaz, že ačkoli je zlý, přece jen má srdce.) Až uvnitř se začne poroučet.

Líbila se mu? To se teprv pozná.

Toufar ležel, ruce za hlavou, na kraji lesa, nad pasekou setkání. Obstoupena stromy kolem dokola, měnila se v jeviště, jež čeká, se svými sedícími pařezy a cestičkou za metlicemi. Dřevo na slunci vonělo jako líh v stojatém tichu; někde na druhém konci lesa ťukal datel; najednou zahučel podezřele zblízka vlak. Jindy sem nebývá slyšet, do Modlivého dolu; Toufar zavadil očima o nebe; tamhle ty oblačné vějířky na východě. Ne, do večera to vydrží. Já nejsem smolař. Já ne. Jen aby se mi nezměnila pod rukama v kluka, který se pere – a bude po inspiraci. Jak tě může něco takového napadnout! Zakazuji si každou pochybnost. Pochybnosti, mor na úspěch. Byl bys k ní *šlechetný* a přijde podruhé. Už jí to nedá. Protože musí. Dávno je má a dobře to ví, ať na sebe nedala sáhnout (přímo animální unikání), celou jsem ji předělal, nové nervy, nové reakce, novou fantazii, už se dívá mýma očima, kam se hne, jdu s ní, mohu si s ní dělat, co chci. A to je strašná rozkoš, mít moc nad něčí celou bytostí; za to stojí žít ten prašivý život, i když jednou shnijeme.

Jak to bylo tenkrát se Siblíkem? Celou kvintu za mnou šel; zvykl si na mou výslovnost, mé er, psal mým písmem; nedotkl se jídla, když jsem zakázal, týden nepromluvil ani u tabule, když jsem mu nařídil mlčení, riskoval pro mne pětku z franštiny, Siblík, takový franštinář – a zčista-jasna ten trapně dramatický rozchod. Toufar stáhl tvář jako při tělesné bolesti; tuhle scénu si mohl Siblík uspořít. Pro těch pár řádek v školním plátku! Slavnostní zřeknutí. Ale toho si všimněte: takzvané charaktery jsou vždycky omezení lidé. Autorství, nebo překlad – není to pouhý odstín? A nikdo o tom neví, byl jsem ještě kluk a basta! Zakazuji si nepříjemné myšlenky. Už napřed s tím počítám, že se opozdím: chuva, bratříčkové, kamarádky, co by lidé řekli a podobně. Ausobský – ten zas ode mne odpadl pro holku – ke všemu prý čistá láska, idiot. Nenávídím je, tyhle vylhané sentimentálnosti, nenávídím. Já že lžu? O to nejde, jestli někdo byl, či nebyl v Americe, fakta nás nezajímají, ale vnitřní skutečnost; o tu jediné běží: jestli ji někdo pravdivě poznává, anebo fašuje. Kdyby matka měla odvahu projevit se tak, jak instinktivně cítí, musela by přiznat, že dává přednost mně. Ať mi nikdo nepovídá, i matkám imponuje nadání a síla. Ale u ní je to pověra, že by se tím přitížilo Hugovi. Ty zkroucené city! Ten obrácený svět! A to bych rád věděl, proč má komandovat zdravé nemocný. Neber to Hugovi, půjč to Hugovi, nekřič, Hugo usnul, nesměj se, je mu to líto, neskákej, nechápeš, jak mu je, když nemůže na nohy, když odcházíš do tanečních a on se za tebou dívá ze svého vozičku? Trapné. Uznávám. Ale mohu já za to? Tak bych spíš řekl, že nebožtík tatínek, dej mu pánbůh věčnou slávu, asi užil světa. Na tom obraze v salonu vypadá jako velký pašák. – Ty nemáš srdce, co z tebe bude. – Milosrdný bratr jistě ne, to jste mi dokonale zprotivili. Tulák, maminko, cizinec bez přístřeší, to máte z toho, sami mě vyháníte z domova. Na to já nejsem dělaný, být až na druhém místě, to si laskavě zapamatujte, já nejsem kompromisní člověk. Má-li se celá vila točit kolem Huga, to je mně milejší chata. A vida, loni se to osvědčilo; jen se vrátil z Hiawathy, matka mu zařídila ten balkonový pokoj: najednou to šlo. Letos by z toho mohl být motocykl. (Zákon nabídky a poptávky, jako všechno na světě. Včera večer, jak Jarmila změkla, když jsem se jí

celý den neukázal.) Mamince neškodí, když má pro změnu strach zas o mne; takhle když se přiřene parádní bouře s vichřicí, ta asi trne! Letos, když ví, že trampuju sám; a dobře jsem udělal. Hrát si s nimi v Hiawathě na Indiány? Promiňte, na tuhle romantiku nejsem dost naivní. Poslouchat u táboráků jejich potlachy? Žasnout, kolik zemědělů procestoval Tom Pára se svou harmonikou? Dojímat se jeho songy, slzy v očích, pusu dokořán jako Tonka? Nač mě mezi ně tahala? Ty lidi bych podruhé nesnesl s jejich chvastounstvím, s jejich roztahováním, s jejich veselostí pro nic za nic, s jejich hloupými vtipy, s jejich naprostou lhostejností k tomu, co si o nich myslíš; v Hiawathě jako u lichnovské party, jedna otrava. V každé společnosti se vyskytne nějaký *fórista*, který by tě rád zastínil, to známe; nač se s tím špinit; šetřme energií; pokud jsou měšťáci tak nadutí a trampové tak primitivní, že nereagují na vyzařování silné osobnosti, je ekonomičtější být sám, stát stranou, mít odstup, přicházet jen někdy, být tajemný a v lesní samotě, kde tě nikdo neodstrčí ani nepředstihne, koncentrovat se k příštím činům. (Básně? Film? Politika?) Já vám ještě ukážu! To by bylo smutné, aby neposlouchala. Ještě pět minut – bude-li přesná, to nebude. A pamatuj si: až tě spatří, chvilinku dělej, že ji nevidíš.

JARMILINA POUŤ

Jarmila, převlečená do starých šatů, přelezla plot u dolního *hartúnu*, seskočila na mez, obešla zadem Jelínkovic zahradu a šťastně foukla Cilce. Dala se bez cesty, po rubu sadů, aby se vyhnula známým, kteří se věčně potloukají na cestě mezi plovárnou a lipami. Toufar má pravdu, že se jim proto směje. Toufar má vůbec pravdu; ostatně slíbila, že tam ve čtyři bude, a čestné slovo je čestné slovo. Šla hbitě a pořád se jí zdálo, že jde někdo za ní; když se zastavila, také stanul; když se ohlédla, nikdo tam nebyl. Ale nepozorovaly ji oči ze křoví? A co by na ní viděly? Naposled nemám právo jít po mezi za bílého dne? Polanských altánek se k ní obracel zády a kdo ví, jaká v něm sedí tlustá paní v květovaných šatech a kouká okýnkem; jen když to není paní Horáková! Ta bydlí za vodou! Jarmila zobla višni od Dyntarů, hastroš na stromě se zahoupal a upalovala podle zarostlých plotů, za nimiž se ozývala hospodářství životem schovaným za štěpy. Šelestění slámy, dusný úder, přešlápne-li kráva v tmavohnědém přitmí chléva, světlejší a sušší skřípot pumpy, zatleskání holubích křídel, hlasy, které od nepamětna brázdí lichnovský vzduch, všechno ji dnes plašilo; a když zavadila o jasmín deroucí se mezi plaňkami a chladné plátky se jí sypaly za krk, sjela, jak se polekala; a hned se tomu zasmála, jak to lechtá a studí.

Bylo krásně, bylo hříšně krásně, milost léta kanula po holých pažích, vzduch se mátl vůněmi. Všechno kvetlo najednou v opožděném létě, šípkové růže u trati, akáty na hradní skále a černý bez se svou hustou kočičí vůní rumišť. Mělká řeka byla plna cákajících kluků; pod lávkou máchaly ženy prádlo a jedna bosá na trávě, taková velká nad ostatními sehnutými, polévala z kropítka kusy prádla na bělisku⁶. Stříbrná sprcha šelestila, vonělo vodním sluncem. Jarmila pradelny znala a ony ji pama-

---

⁶ Bělidlo, trávník, na kterém se sluncem bílilo prádlo kropené vodou. *Pozn. red.*

tovaly, když byla takováhle. Pokusila se proklouznout. Ale kdež v Lichnově!

„Kampak, Jarmilko,ampak?“

Takhle ji od malička oslovovaly na setkání. To je v Lichnově místo pozdravu. Co by na tom bylo divného?

„Jdu se jen trochu projít,“ hlesla, vstupujíc na známý můstek s hloupým pocitem, že se pod ní propadne.

„Daleko nechod'te,“ zvedla hlavu druhá.

„Vlaštovky lítají při vodě, kdo ví, jestli něco nepřijde.“

„Když, tak od dolejších lesů,“ mínila třetí.

„To mám vyzkoušeno.“

Jarmila byla šťastně na druhém břehu, ta první za ní volala:

„A pozdravujte slečnu Cílinku!“

To jistě, pomyslila posupně, zabočila na luční pěšinku a ukázala jim paty.

Toho roku byla pozdě sena, louky ještě stály. Procházela jimi napříč k trati, jež půl kotlinu, za viaduktem začínají dolejší lesy. Hrad Lichnov za zády, šla do krajiny, nahé nebe se jí dotýkalo holé šije, jen šelest jejích spěchajících kroků šel s ní. A to si, hloupá, myslela, že ji někdo stopuje! Cítila zrovna tělesně, jako slabou závrať, jak je ze všech stran sama pod ohnivou modrou roklí oblohy a jak jizví ticho svým pohybem a ticho se za ní zase svírá v crčení slunných luk. Už vydychovalo seno, co bude, tu sedmibarevnou vůni. Jak by bylo krásné, kdyby nemusela jít tam, kam slíbila. Ale jenom já jsem taková divná. Jako by například Vlasta nechodila s Karlem v lese. Jiná děvčata to takhle nemají, nic si z toho nedělají, ještě se těší. Ani dech se nepohnul; a přece se kvítka kolébala sáním včel, jetel bzučel, z horkého švíření louky bylo slyšet, že mají neviditelní brouci kovové krovky, a ti červení se houpali v růžových smolníčkách, křídlatí mravenci létali mezi kvetoucími travinami, srdíčka třeslic, které se snadno trolí, padala děvčeti do opánek² a pyl se jí chytal na řasy, louka, jako by v ní lupaly výboje, se zevnitř zachvívala

---

² Lehká obuv. Pozn. red.

nadbytkem tajemného života. Člověk nějak věděl každou jiskrou krve, že jasný čas vrcholí; jen závan, zdálo se, a všechno by se sesypalo. Když Jarmila prošla vlhkým ozvučným viaduktem, pod nímž jako děti houkávaly na echo, a nad hlavou jí zabubnoval odpolední rychlík, jeden z těch vlaků, jež pruhují lichnovský čas, tu zřetelně pocítila, že se cesta převažuje na druhou stranu, do rychlejší půle, která už sama sebou táhne k cíli, ani jí nejdeme, běží za nás. Tenhle pramínek, kde by Jarmila krásně mohla chytit do rukou rybkou, kdyby nespíchala, slib je slib, a Toufar je tak sám a sám, a proto také je zlý, tenhle pramínek, bublající mezi zelenými vůněmi, teče od Modlivého dolu; hluboko v Modlivém dolu stojí chata, neprůhledná chata, v chatě bude tma a tam končí svět – raději nemyslet. Modřiny na kraji jsou slabounký úsměv lesa, a potom sbohem. Boj s bratry, Cilka, varující pradelny zůstaly tam na tom břehu, v bývalém životě. Jarmila rozhrnula huňaté mláží, chvoj ji švihla a pružně se za ní zas zavřela a dívka se ocitla v Toufarově panství. Hned se všechno změnilo, ochladlo a ztemnělo. Tady na severní stranu se vlhko dlouho drží v lokáčích⁸ a nasakuje do mechu, plného zárodečných vůní; na stromech narůstají nestvůrné houby; husté ticho doupat a tmavozelený chlad, s nádechem plísně, padají na člověka, jako by hluboko v útrobách lesa v zdoupnalém⁹ buku přespával podzim.

Les tajil dech. Číhal. Drápaté staré ostružiny chytaly dívku za sukni; netýkavky odskakovaly, podrostem probíhaly šelesty prchání; ze šťavelu vyskočila rosnička, dřepla jí do cesty a kouká očima. I šťavel hledí tisíccem trojlístků a kmeny součky, kmeny kmitají jako v motolici a konce nedohlídneš. A což světla neviditelné zvěře za pohybem haluzí, i když Toufar ujišťoval, že jsou srnci s těmi překrásnými zraky bezmála slepí, všechno se dívá, větrí a plaší se. Strach má velké oči a les dávnou paměť, les lovů a prchání. Šla hloub a hloub, větvičky praskaly, v korunách šumělo a les se rozpomínal na staré příběhy, které táhnou z hvozdu do hvozdu, na rány z opakovačky, na pomstu pytláckou, na řezníka, jak se

---

⁸ Velká, nevysychající louže. *Pozn. red.*

⁹ Ztrouchnivělý. *Pozn. red.*

vracel z trhu a dva si na něho počkali, na pašeráka lapeného do oka, na dřevorubce, jež zabil strom, na ženskou, kterou napadl zuřící jelen, les, kterým prošli cikáni a odvěkli dítě, les nám hraje ty písně, které v sobě nosíme. Vysoko nad hlavou jí pomalu vrzaly jedlové kmeny, jako by se chystaly, až z nich budou stěžně korábů; bože, ta knížka o pirátech, co pro mne nebyla, a já ji schovávala před tátou v podkasané námořnické blůze. Strašně si tenkrát přála být křesťanskou dívkou, kterou unesl Tourek; to jsem ještě byla malá, ještě jsem tomu nerozuměla. Je to cizí člověk, s tváří jako sekyrka, byl v Americe, já ho neznám, já se ho bojím, ten by se smál. Strach na mně nesmí poznat za nic, já nejsem žádná slečinka. Co jsem to slibovala! Jen kdybych za ním nemusela! Dva lesy a mezi nimi lom, v tom lese za lomem čeká, až za lomem, aby je ani lidé ze samoty nezahledli spolu, už tam čeká se svými tetovanými rukama. Když byla malinká, postavila se před zrcadlo a naschvál na sebe dělala zuřivé obličej, tak se šklebila, až se sama sebe zděsila a utíkala hrůzou od zrcadla. Pokaždé se lekne, když potká Toufara, a to se jí líbí, to se jí strašně líbí. Ale kdyby se nad ní osud smíloval a Toufar tam nějakým zázrakem nebyl (ach bude! bude), kámen by mně spadl ze srdce. Já bych byla jako znovu na světě. Já už bych potom –

Tu se stalo něco kouzelného. Jarmila posud nikdy nešla lesem sama, ne, vždycky mluvili. Ale teď, jak jde zamyšlená a tichá, v chvostnatém smrku na pět kroků od ní zašvelelo a do cesty se jí sneslo malinké sojčátko. To bylo roztomilé, už také mělo ta modrá peříčka! Nejdřív zůstalo schouleno u země a nehýbalo se. Snad si neublížilo? Chtěla by si na ně sáhnout, vzít je do ruky a hladit, kdyby se neobávala, že je poplaší. Nevypadlo z hnízda? Já bych je ošetřovala. Sojče už zvedlo hlavičku, přísně ji otočilo napravo, nalevo, roztáhlo směšně krátké peroutky, odrazilo se a nejistě přeletělo kousek cesty. Jarmila se dívá, ani nedýchá. Ne, netušily člověka; druhá a třetí maličká sojka sletují ze stromu na mech. Jistě je stará nahoře postrčila, jako mne maminka, když jsem se loni před plaveckou zkouškou nemohla rozhodnout ke skoku z můstku. Sojčátka, a učila se létat; a každé mělo to modré peříčko. Odkradla se od nich po špičkách, jako by se nějakým líbezným nedopatřením byla otevřela dvířka do

starého ráje a ona jimi nahlédla a zas je zpolehounka zavřela, odnášejíc si tichou radost, takovou, jaká se prodlužuje do bdění z utěšeného snu. Pozor! Neřekne Toufar, že jsem sentimentální? Příroda, ovšem: ale dojmat se mlád'átky, to je hodně slečinkovské. Jarmila odkopla z cesty po-
hozený křáp a umínila si, že o sojčatech pomlčí.

Mezi pni prosvítalo; les řidl a ošuměl, v lopuchách hrabaly slepice. Jarmila vyšla proti lomu do údolíčka. Lom je opuštěný, zarůstá hadincem a svážejí tam neřád. Opodál chaloupky přimknuté k svahu, v úžlabině jako dlaň. Rozbujelý rybíz cloní okna, jimiž by se sotva provléklo čtyřleté dítě; na modřínových laťkách okolo trpasličích zahrádek osakuje oklo-
pené nádobí. Tak tu žijí lidé mezi dvojím lesem, s včelami, psem a oveč-
kou. Jarmila přicházela a proti ní rachotil hlas. Že si do toho zeleného ticha pořídili rádio! Jednou, když jsme tudy šli, táta se divil. – Což táta! Je zaostalý. Za nic by nestrpěl doma rádio. A zrovna proto, že jsou tady na samotě, chtějí slyšet svět. Děda nad trakařem trávy, kluci, dvě ženy vra-
cející se od potoka postavily štoudve, odpočívají a poslouchají pod ote-
vřeným oknem hájovny.

„ – jednotě pěstitelů jahod,“ hlaholil vlídný, vyrovnaný hlas. „Na trati Jassa–Malora,“ pokračoval, „došlo dnes v dopoledních hodinách k znač-
nému železničnímu neštěstí. Rychlík od Jassy narazil na nákladní vlak a vyšinul se z kolejí. Podle dosavadní zprávy katastrofa si vyžádala za oběť jedenáct lidských životů a padesát osm osob bylo zraněno. Za příčinu neštěstí –“

Ani jsem se s nimi nerozloučila, projelo Jarmilou. Jako když se ně-
kdo, kdo se motal v mátohách, zprudka uhodí, v očích se jí zajiskřilo a zatmělo, zaúpěla, popadla se oběma rukama za hlavu, obrátila se a utí-
kala, utíkala jako štvaná lesem zpátky k viaduktu; jak se tam od hájov-
ny dostala, to nepamatovala; ale domů! Domů! Proč, to nevěděla: jen k bratrům domů.

NEŠTĚSTÍ

Na stolku pod ořechem ležely zapomenuté zahradnické nůžky. Taková drobnost – a jakou dá ránu do srdce. Podobizna v životní velikosti by tak nepřivolala matku jako tohle dotýkané náradí. Otvíraly se trochu ztěžka, ty narezavělé nůžky, a skřípaly, když jimi matka odstříhovala růže, obcházejíc trávnick se svým košíčkem. Jak jsme byli šťastni! A já to nevěděla. Cilka posud bydlí v blaženém *předtím*, sedíc na schůdku, na klíně lusky a miskou, vylupuje hrášek, který zrál ještě v ráji.

„Kde lítáš?“ zvedla hlavu, „jak to vypadáš? Jen se na sebe podívej! Kdo-pak tě honí?“

„Kde je Václav, já s ním musím mluvit,“ opakovala Jarmila bez sebe. Zastavila se před chůvou, a jako by se hrozila svých vlastních slov. „Cilko,“ vyřkla docela tiše, „s tátou a mámou se stalo neštěstí.“

Chůva byla nemálo hrdá na svou pevnou povahu. Ted' se jí ponejprv za život třásly ruce jako staré ženě. Jaksi neobratně ťukla miskou o schod, vstala, a lusky se jí rozsypany z klína. „Co povídáš?“ řekla drsně a zatřepala děvčetem. „Máš všech pět pohromadě?“

„Je doma Jarmila?“ volá potom za plotem Václavův jakoby divně veselý hlas a dívka se vrhla k brance s nesmyslnou nadějí, že snad má bratr novější zprávy, které ji potěší. Byla tak šíleně ochotna věřit, že se přeselechla, že všechno spletla, že je to omyl – Ach, stačilo se na Václava podívat, jak jí šel od branky naproti, a jemu na sestru. Potkat ji jinde, byl by ji nepoznal.

„Ty už to víš?!“ vyhrkl. (A zase tím divně rozjařeným hlasem.)

Jarmila se ptala bázkivě: „Byl to ten vlak?“ Václav se místo odpovědi chytil za hlavu.

„A já jsem je ještě poháněl, aby nezmeškali! Vždyť já to věděl, od začátku jsem to věděl. Pořád mi něco říkalo, ať nejedou –“

„Ale snad to nebyl ten vlak?“ uprošťovala ho Jarmila.

„Bohužel, Jarmilo,“ promluvil Karel jakoby s hlubokou úctou – té se nejvíc zděsila. „Bylo by nesvědomitě si to zapírat.“ Náhle se tu Karel jaksi ocitl – ani si prve nepovšimla, že hoši přišli spolu. Karel mluví něco o svém otci, že to s nimi hledal v jízdním řádu; ale to přece ještě neznamená, že se něco muselo stát právě Jarmiliným rodičům. Proč myslet hned na to nejhorší, vždyť většinou –

Jarmila ho už neposlouchala, odvrátila se od něho s odporem, jaký má zoufalý člověk k těšínským jablíčkům.

„Václave, pojedu za nimi,“ řekla, „co tady? Přece je tam nenecháme.“

„Pasy, Jarmilo. Máš pas?“ šetrně připomínal Karel. Jemu se na všechno pamatovalo, když má rodiče skok odtud, Pod Lipami!

„Dobře, jedeme spolu,“ horečně se rozhodl Václav. „Dobře; tak nejdřív do Prahy pro pasy,“ opakoval si jako lekci. „Kolik je hodin?“

Cilka chytila chlapce za kabát a děvče za ruku, jako když byli malí a utíkali jí v parku do trávy.

„Ani se nehnete,“ řekla urputně. „Tady zůstanete. Nikam vás nepustím.“

„Nemáš právo,“ začal Václav.

„Já se tě budu ptát! Nedám vám ani krejcar a je to.“

„Paní Horáková mně půjčí,“ vzpírala se Jarmila.

„Tak ti zamknu šaty. Tatínek s maminkou mi tě svěřili. Co by mně řekli, až se vrátí?“

Jen vyřkla: „Až se vrátí,“ hlas jí selhal, sklopila hlavu, Cilka, která komandovala celý dům, zakryla si rukama obličej, aby neviděla to, čeho se obávala, chuva, naše záštita před strašidly, když jsme byli malí, a dala se do hlasitého pláče.

Všemi zakolísala závrať ze tmy, kde tápali. Ta dálka! To mlčení.

„Víme vůbec, kde jsou?“ s hrůzou se zastavil Václav. „Tam, kde se to stalo, nebo v Maloře? V nemocnici, anebo –“

„To je jedno, já je budu hledat, až je najdu,“ zalkalo děvčátko. „Co kdyby mě přece potřebovali.“

„Jistě,“ řekl Karel. „A právě proto budeš teď přesná. Václave, jakou vám nechali adresu? Tam snad budou něco vědět, přece se po nich budou shánět –“

„Moje Ančička,“ naříkala chůva, volajíc Jarmilinu matku dětským jménem; a slyšet, jak drsná Cilka změkla, bylo strašné: jako by pozbývala rozumu. „Má zlatá Ančička, já ji vidím jako dnes, když se ponejprv spustila. V každé ručičce měla jablíčko a to ona si, chudinka, myslela, že se něčeho drží –“

Na verandu se hrnul Ivan jako velká voda. Oznamoval zdaleka s krutou dětskou zřetelností:

„Cilko! Kluci řekli, že s tátou a mámou se srazily vlaky. Že mě jen tak zlobí?“

Chůva k němu byla otočena zády a proti svému zvyku se neozvala. Hošík doběhl s dupotem až k ní: tam se zarazil. Obešel Cilku, napjal krk a prohlížel si ji odzdoa vzhůru. Potom si na ni sáhl a ptal se jasným dětským hláskem zvědavě:

„Cilko, proč pláčeš, když jsi velká?“

Tu ona vzlykla, obrátila se k němu a zprudka k sobě dítě přitiskla.

„Ty mě mačkáš,“ stěžoval si Ivan. „Pust!“ a sjel na zem. Najednou hleděl dostat se od Cilky dál; už s ní nechtěl nic mít. „Proč je Karel na verandě?“ tázal se. Hoši po Cilce něco chtěli a nikdo mu neodpovídal.

„Proč jste všichni tady, proč?“ vyptával se Ivan zaražen a rozhlížel se z jednoho na druhého. „Že mě kluci jen tak zlobí,“ domlouval se a nabíral k pláči. „Proč mně to nechcete říct?“ Najednou mu tělem projel nápad. „Já se jdu zeptat Oldy levé spojky,“ rozhodl se a také hned vykročil. „Ten mi poví pravdu.“

Jarmile se chtělo vypuknout v srdcervoucí pláč. Ale někdo nad ní ji mírnil: tiše, tiše. Až potom, teď nesmíš. Až budeš sama, až potom můžeš plakat. Vzala Ivana za ruku a matčíným způsobem, bůhví, kde se to v ní vzalo, nikdy se o malého bratra nestarala, domlouvala hošíkovi, ať nikam nechodí, ať tu s ní chvíli počká.

Ivan se s údivem zastavil:

„Ty už na mě nejsi našťvaná, že jsem ti polil šaty? Ale já bych tě byl přepral i bez Václava!“

Kvintán chtěl po Cilce adresu, kterou jí otec odevzdal, než odjeli, prozatímní adresu a číslo sjezdového sekretariátu, s nímž se hoši poku-

sí o meziměstský hovor, a chůva chlapci zmateně svědčila. „Pamatuju, pamatuju, jak bych nepamatovala. Ještě za mnou tatínek schválně přišel do kuchyně – zrovna jsem stoupala na stoličku natáhnout hodiny, aby se přes noc nepozdily. Cilko, povídá, na vás je spolehnoutí, vy to schováte – kdepak dětem, všechno poztrácejí. A taky že jsem schovala – jenže teď zaboha nevzpomenu kam – kdyby mě zabil.“ Cilka, která věděla o kdejaké nitce v domě! Když přišel řemeslník a potřeboval drátek nebo odklíženou *lajsnu*¹⁰, Cilka jen sáhla a měla to; potmě by to našla. Ať byla shánka po ztraceném klíči, ať si Jelínek založil některou ze svých knih a paní brož a Václav kružítko, všichni utíkali k chůvě místo k svatému Antonínovi, patronu hledajících, a Cilka to nějakým šestým smyslem objevila. Nyní tu stojí bezradná. „Že člověk může mít takovou děravou paměť,“ doznává zahanbena. Před očima vyděšených dvojčat se sychala, trátila se, stárla, najednou byla taková malinká a byla z ní babička. „Nešťastný papír!“ a vlekla se jej hledat – ještě v poledne si vykračovala jako kyrysník. „Tak proto,“ povídá si, jak šla verandou. „Proto se mi zdálo o prádle na půdě.“ Václav s Jarmilou vyměnili pohled: že mluví divně. Jen aby to Ivan nepoznal. Ted’ jsme úplně, úplně sami. A chůvina slabost je postavila na nohy. Taková lidská skupinka má společnou zásobu mravních sil, které se neztrácejí, jen kolují z jednoho do druhého, a do Jarmily vstoupil klid – co na tom, že nebyl její. Poslala hochy za paní Horákovou, ta má od matky také tu adresu, a hned potom na poštu. Ne, já počkám tady.

„Bojíš se bouřky?“ ptal se Ivan velké sestry se zájmem. „Bouřka přijde!“ strašil ji. „Ale můžeš se mne držet za ruku.“

A hned se jí chytil a visí na ní jako klíště a nepouští se. Nezacházela matka s nejmladším právě tak? Když chtěla, aby jí vzpurný klučík dal ruku přes cestu, přiměla ho k tomu hravě, tváříc se, že se bojí jít sama, a dítě ji jako vedlo. Komu tak silně bije tepna v zápěstí? Je to Ivan? Je to Jarmila? Tak pevně se drží jeden druhého, že se to nepozná, jako by

---

¹⁰ Lišta, lať. Pozn. red.

v nich cukala jedna krev. Z daleka zahřmělo. Ivan div sestře nerozmačkal prsty svým klepátkem.

„Neboj se,“ chlácholil ji. „Já tě budu chránit. Jarmilo, že je hrom hodný?“

S Cilkou nic není, nehneš se od Ivana, poroučel Jarmile někdo jiný. Prokrista, co by za to dala, kdyby mohla za hochy! Dovědí se něco? Zatím umřu nejistotou.

„Ani hodný, ani zlý,“ odpovídala roztržitě. „Je mu to jedno.“

„Ale že hrom nemůže ublížit ani mámě, ani tátovi?“

A byla taková napjatá chvíle: obyčejná slova tajila dech a skrývala ještě druhý smysl.

„Nemůže, miláčku, nemůže,“ vyřkla Jarmila bez naděje.

Ivan se na ni pozorně zadíval. Docela tak, jak si prohlížel plačící chůvu. Velká sestra měla suché oči. A přece se jí vymkl. „Já nechci,“ zadupal a dal se do zlostného pláče. „Neříkej mně miláčku. Proč mi tak říkáš? Já to nechci! Já nechci, abys na mne byla hodná! Nechci! Nechci! Nechci!“

Ach, bránil se neštěstí, jak dovedl. Jarmila však jen padnout hlavou na stůl, ponořit se až na dno slz a vzdát se. Nač zase někdo mimo ni jí pozvedá šíji? A napovídá ukolébavkové lsti?

„Vždyť ne,“ opáčila spádem staré chůvy. „Já na tebe nejsem ani kapku hodná, to se náramně pleteš. Já si s tebou zahraju černého Petra, to budeš koukat, jak tě potřu.“

„Nepotřeš!“

„Vsad' se!“

Ivan se o překot rozběhl do kuchyně pro karty. Cilka je schovávala (zároveň s pohlednicemi od sester a s knížkou na vydání) v horní zásuvce, aby je cizí chlápci neroztahali.

Srdcová dáma, zelený kluk, zápěstí bez vůle v tetované ruce. Jen si vzpomeň! Hypnotizování očí. To se to hrálo na hrůzu! Až přišla. To se to malovalo čerta na zeď. Ne, na tuhle hru v karty do smrti nezapomenu. Obluda žaludského esa s tlapami, všechno bláznovské; ano, byla to jediná moudrost, co zbývala, ušetřit aspoň Ivana, pokud se dá. To se přimlouvala matka, ochránkyně nejmladších, za svého miláčka. (Rodiče jako by už byli svatí – to bylo zlé.)

Ivan seděl za kuchyňským stolem a karbanil s klukovskou chutí zvítězit. Jeho velká sestra, zapírajíc to sama sobě, uchylovala se po způsobu čekajících k znamením a v úzkostném srdci hádala: Jestli vyhraju, nic se jim nestalo, jestli prohraju – Hodiny kývaly sem a tam, venku se rozpršelo a předčasně smrákalo. Cilka stála odvrácena a hlídala oheň. Obě děti to táhlo k ní. Aby nebyla tak sama, namlouvalo si děvčátko, a chuť zase: Chudáci, taky je jim ouzko, jak by nebylo. Ale nechala to u sebe a nedávala na sobě nic znát. Obě dvě, jako by si byly řekly, před Ivanem ani muk. Tady ve svém království to byla zase Cilka jako jindy, jak stroze přikládala a s nezměněnou přísností trvala na hodině večere, dávajíc mlčky najevo, že ji žádná pohroma neodvrátí od plnění zákonů života. Kdo by dnes pomyslel na jídlo! Jarmilu chuťvino počínání i uráželo v žalu, i ukolébalo ve chvílích odlivu. Což je možná, aby u nás, kde je všechno tak známé, právě u nás se stalo takové neštěstí z novin? Ba stalo, stalo za trest, však dobře víš zač, hodiny kývaly sem a tam, nepovím, nepovím, Václav se nevrací, varuj se naděje, aby se nezakřiklo. Pára syčela, karty pleskaly o stůl a Ivan zajásal: vyhrál. S celým ukrutenstvím nevinnosti se sápal na Jarmilu, aby ji začernil uhlem jako černého Petra.

„Nech sestřičku,“ promluvila Cilka a Jarmila se div nezlomila lítostí nad tím nezvykle laskavým slovem. Že jsme k sobě nebyli něžní, pokud byl čas! Proč jsem jim neukázala, jak je mám ráda? Ted' už je pozdě.

Čert se rozštěkal; do pleskání deště zazvonilo od branky: proud, jenž oživuje zvonek, projel Jarmilou a tak, jak byla, v těch zmuchlaných šatech, v kterých kdysi dávno, před sto lety, v jiném oddělení života přelézala plot na slunci, vyběhla, drkotajíc zuby. Ach, nebylo to, nač čekala. Nepřišel bratr a nenese zprávu, to Vlasta s Mášou, zakuklené do kápí, jdou k nim. Jako stokrát za prázdniny – ale netají jí nic? Hleděly na ni bojácně, něco plachého jí povídaly uvnitř pokoje, zvaly ji k sobě do rodiny, když dnes bude takový deštivý večer, vyřizovaly cosi přátelského od Mášiny maminky. To nebylo to, *tomu* se vyhýbaly za řeči, Jarmila však neklamně poznávala svůj hlas, jehož se už prve zděsila, ten strašný, šetrný, uctivý hlas. Zůstala stát, nechala děvčata mluvit, pozorovala je s podezřením. „Holky,“ povídá slabě s divným úsměvem, „vy něco víte – něco

nového? Vlasto, od Karla, ano? Je to pro mne moc zlé?“ Ohradily se obě živým posunkem. „Já vím, vy mně to neřeknete. Ale to si nemůžete vzít na svědomí.“

Darmo se dušovaly, že oba chlapce ani neviděly a nového že nevědí nic, odkud také? Jen to, co Jarmila. Nikomu nevěřila. Když se vracela za Ivanem, v kuchyni stála sousedka paní Sychrová a něco si s Cilkou vykládaly potichu. Jen vešla Jarmila, umlkly a paní Sychrová ji provázela od dveří k malému bratrovi lačným, truchlivým, neodbytným pohledem. Oči může nechat na sourozencích. „A Ivoušek je tak roztomilý,“ povídá zkormouceně. Jarmile napadlo s hrůzou: přišla litovat sirotky.

„Já tady nebudu,“ prohlásil Ivan v tu chvíli a táhl sestru za ruku. „Jarmilo, pojď jinam.“

Co to bylo platné, ať se hnuli, kam hnuli, nejistota všude za nimi. Ploužila se po domě jako zmoklý Čert, který vklouzl dovnitř, všude zanechávaje šlápoty. Mohli před psem přirazit dveře, šmátrající nejistota brala za kliku, mohli zamknout na klíč, nejistota lehla na práh a hlídala. Okolo domu chodil déšť, mlaskal po písku, cupital v trávě, šeptal do listí, dupal na plechovou střechu; najednou přidal do kroku, jako když přijíždějí hosté. To se jen tak zdálo do zvonění okapů, že něco jede. A vida! Za chřestivou oponou lijavce opravdu k nim zatáčí vůz, pod gumami stříká a zastavuje u vrátek.

„Hurá!“ vykřikl Ivan, jako když vystřelí z poplašné pistole. „Táta s mámou přijeli!“ – A s Čertem chtěl vyrazit do nečasu. Skleničky v kredenci se třásly, omítka padala ze zdi. Cilka se musila chytit stolu, aby nezavrávala, tak ji chlapec vylekal; a mívala přece nějak pevnou povahu. Jarmila zbledla na smrt. Z vozu vyskočil Václav a podržel dvířka. Ruka v rukavičce zhasla za volantem světla, do deštivého přitmí vystoupila ženská postava. Jarmila k nim běžela.

„Až doma,“ pravil Václav místo odpovědi a počkal na paní Horákovou. Paní Horáková něčím chřestila do tleskání deště, obrácena k dvířkám vozu. Bylo slyšet, jak beznadějně prší, jak uvnitř v domě Cilka krotí Ivana a psa, jak zámek auta zapadl. Paní Horáková měla v ruce neviditelné klíčky, zaklinkaly, vložila je do kabelky a zaklapla kabelku. Jar-

mila myslila, teď že už jdou domů, ale paní Horáková ještě obešla vůz a něco na něm vzadu zajišťovala nebo co. Jarmila se zdálo, že to protahuje naschvál, aby ji mučila. Ale Václav byl zřejmě při paní Horákové.

Ať jí Jarmila také poděkuje, paní byla tak laskava, jak to uslyšela, nechala všeho, sedla do vozu a dovezla Václava na poštu do Hradce, kde mají déle otevřeno a dostane se tam rychleji spojení –

„Ano, ano,“ pokorně svědčí zmírající Jarmila. „A co jste se tam –“ Paní Horáková a Václav, čišelo z nich čerstvou jízdou a činorodostí, pověděli jedním dechem, co zařídili. Václav mluvil se strýcem Pavlem, naštěstí je v Praze, ještě neodjeli, strýc mu poradil, aby se zeptali v tiskové kanceláři; sám se bude informovat, a jak se něco doví, dá jim rychlou zprávu. Do sjezdového sekretariátu se nedovolali, ale paní. Horáková, za to je jí Václav opravdu vděčný, mluvila s konzulátem v Maloře –

„A co vám řekli?“ vpadla Jarmila.

Zatím nic; ale je zaplacen zpáteční telegram a hned, jak to tam zjistí –

„Nic,“ opakovala Jarmila hlasem, z něhož vyprchala barva. Ramena jí povolila, ruce spadly do klína, seděla a dívala se před sebe.

Připadala jim nevďěčná a oni jí hříšně svěží. A opravdu kvintán, pokud ujížděl za bouře v autu, pokud se radil s paní Horákovou jako dospělý mladý muž, pokud jednal s poštovními úředníky, hledal ve zvláštním seznamu, jaký mají jen na poště, žádal o hovory s cizinou a mořil se v dusné kabině úzkostnými rozpaky vyvolaného žáka, tápaje cizí, nezvyklou řečí do neznáma (až pohotová paní Horáková vzala mu telefon z ruky, a to jí do smrti nezapomene), opravdu kvintán upokojil se činností, jež k ničemu nevede, věřil pln dobré vůle, že pomáhá rodičům, a na to hlavní, co se ani dost málo nezměnilo, pozapomněl.

Ale v bytě bylo zavřeno hrozící neštěstí v první virulenci¹¹, a jen odjela paní Horáková, před kterou dělal hrdinu, všechno doma padalo na Václava. Tátova osiřelá hůl! Zachytil o ni, když se vracel předsíní, div se neskácela. A ty duté kroky po domě. Chůva odestýlává v poschodí. O dvě lůžka méně. Ty kroky nad hlavou. Nevidíš, jak se ve zdech objevují prv-

---

¹¹ Schopnost nakazit. Pozn. red.

ní trhliny? Řekli byste, že stěny jídelny s přeznámým vzorkem, do něhož nasákl děj samozřejmého života, že už nesvírají pravý úhel, že se rozestupují, že se nachylují, někdo hnul základním kamenem, každou chvíli se nám může probořit střecha nad hlavou. A ten bezelstný Ivan! Zajisté si dělal starost ze všech nejméně, ale všem jim ho bylo nejvíc líto. To ho měli najednou rádi, malého bratra, který všude překáží a všechno zkazí. To se ještě nestalo, aby velcí sourozenci dávali Ivana spát. Ach Bože, semknout se, semknout, nás několik, co tu zbylo, ať nepřijde nazmar ani jiskřička z původního věrného tepla.

Ivan už ležel tichý jako pěna, nikdo by do něho neřekl, jaký dovede zvířit pekelný rajt¹² po domě, jak dovede člověku hospodařit v *laborce*, a ospalýma očima upřeně hleděl na velkého bratra, který si přitáhl židli k jeho posteli.

„Václave,“ ptal se hošík, „tys teď doktor?“

O Václava zavadilo hříšné přání, aby Ivanovi něco bylo. (Nic vážného. Například lehká angína.) Tak rád by malému bratrovi pomohl. Spočítal by mu tep, dávno to umí od strýce Pavla, podíval by se mu do krku, ordinoval by kloktat chloranginem a půl kolečka rhofeinu, tak rád by se činně projevil a byl by tu něco platný. Nečinnost je k zešlání. Ivanovi už padala víčka; Jarmila ho lépe přikryla – ty děti! Pořád se odkopávají! Políbila ho do vlasů na matčino místočko, zaclonila lampu, chvíli počkala a chtěla se vykrást po špičkách. Ivan otevřel oči.

„Jste tady? Jarmilo, kdyby se s tátou a mámou srazily vlaky, to už bychom nechodili do školy?“

„Blboun!“ vyskočil Václav.

„Nech ho,“ napomínala Cilka, „tomu ty nerozumíš, vždyť je malý.“ Ivan sice už spal, ale přece se bránil:

„Není pravda, já nejsem malý, já to vím líp než ty. Devětkrát se vyspíme,“ domlouval sám sobě maminčíným nápěvkem, „a táta s mámou jsou zpátky. Máma to řekla a máma nelže nikdy. Devětkrát se vyspíme –“

Jarmila vyrazila ze dveří, aby jí nikdo neviděl do obličeje.

---

¹² Neklid. Pozn. red.

Když přišel Václav za ní, seděla už zase strnulá u okna a naslouchala ven, jak déšť hází hrách na zeď.

Čekání, ta rakovina duše, čekání. Vzpomínáš si? Kdysi dávno, před sto lety, jedna cizí dívka také čekala – jestli za ní přijde ten z dolejších lesů, já jsem se ho darmo nebála.

„A to všechno,“ povídá Jarmila nahlas, „je mou vinou. To mám na svědomí já.“

„Blázníš?“

„To je na mne trest. Ale jak k tomu přijdete vy? Václave, já jsem je naschvál nezdržovala.“

„Také by se nebyli dali, nevěř tomu. Co jsem se já už s tímhle natrápil. Ba ne. V tom je vyšší moc. Něco je tam táhlo. Museli.“

„Byla jsem ráda, že tu nebudou, zrovna jsem se třásla, jen ať už jsou pryč, aby – abych úplně sprostě –“

„A ty si myslíš, chudáku, že rozhoduje, co si takový lidský atom přeje nebo nepřeje? Člověče, to je děsná domýšlivost.“

Jarmila ho neposlouchala.

„Já jsem je nenáviděla, já jsem se jim smála, připadali mně – takoví nemožní, já jsem si namlouvala, děti a rodiče, to že je všechno jen náhoda, já – já bych nejradši skočila z okna.“

„Tak ti tedy mockrát děkuju,“ poznamenal kvintán suše. „To by bylo opravdu to nejchytřejší, co bys mohla udělat. Jarmilo, podívej se,“ dokazoval logicky. „Bud’ – to dopadne dobře, a pak by to byl celkem přepych skákat z okna, to uznáš. Anebo – nezapomínej, že my dva máme na starosti Cilku a Ivana,“ pravil důtklivě. „To nejde, jen se tak zdejchnout, a já abych tu na všechno zbyl sám.“

Jak je to možné, pomyslila Jarmila, že jsem dřív nevěděla, jak mám toho Václava ráda? „Pamatuješ,“ pravil vážně, tak, jak spolu nikdy nemluvili v obyčejném životě, „táta vždycky říkal, že nejtěžší hřích je zoufalství. Mně otec taky několikrát připadal jako kantor, nemysli si. Ale ona taková věta z čítanky, když ji potom člověk prožívá –“

Jarmila mu přisvědčila očima.

„A myslíš,“ dechla, „že by to s nimi mohlo dopadnout – i dobře? Co se ti zdá? Když se do toho úplně vcítíš, víš, jako když člověk plave pod vodou a nevidí nic jiného – Co myslíš? Ale pověz to upřímně, nemusíš mě šetřit.“

Václav zdvihl obličej, zatajil dech, zadíval se upřeně na jedno místo, zase vydechl a chvilku tak zůstal – jako když sestavuje chemickou rovnici. Potom sebou hnul.

„Ne, nevím,“ řekl. „To bych lhal. Jistě bych ti říkal jen nějaké fantazie, a to nechci. Ale víš,“ dodal tlumeněji, „co si nedovedu představit?“

„Že by se vrátil jen jeden z nich, vid’?“ dořekla právě tak tiše jeho blíženska.

„Táta s mámou tak patří k sobě –“

Jarmila šeptala: „Měli se moc rádi.“ A dala se do pláče.

„To nesmíš! *Mají*,“ urputně ji opravil Václav. Přišla za nimi Cilka a posílala je spát. Jak vstupovala, sourozenci se ohlédli ke dveřím v přitlmí a na hlavu jí svítil paprsek.

Přece nevyšel měsíc, pomyslí si Václav, a Jarmila: Co to Cilku napadlo, vzít si bílý šátek? Chůva vykročila ze stínu do světla, přistoupila k dětem, i spatřily, že má nad čelem vlasy jako sníh. Za odpoledne zešedivěla? Za půl dne zbělela! Anebo jsme ji dřív neviděli?

Prosili ji, ať s nimi posedí. Nenechala by je raději vzhůru? Stejně ne-usnou.

„To ti ráda věřím,“ opáčila Cilka, „však já také ne.“ Stála nad stolem jako kazatel, nesedla si. „Ale slevit vám nemohu. Co je to všechno platné, zítra bude také den a noc je od toho, aby lidé odpočívali. Za maminky jste chodili spát v tenhle čas, je to vaše hodina, nebudete mně zavádět nové pořádky. A netrapte! Jsem na vás sama.“

Už neříká: Za nebožky staré paní, už říká: Za maminky, v úzkosti napadlo Jarmilu. Ale co kdyby v noci přišel telegram, bránil se Václav. Přece musí dávat pozor a hlídat –

„Jen spi, vzbudím tě. Neboj se, uslyším poslíčka. Za ta léta, co jsem u vás, nezaspala jsem ani jedno zvonění a vždycky jsem v noci otvírala já.“

Když starého pana Buriana ranila mrtvice v Poděbradech, když Je-
línkovi umřela sestra po maličkém, když se stalo neštěstí s mladým
archýtkem na stavbě a nebožka stará paní div z toho nepřišla o rozum –
Chudáci děti! Co vědí. Ještě to bylo na houbách. Co by si počaly bez Cil-
ky. Poručníkem bude Pavel, hádala, převracejíc se na posteli. Po celý
věk pracovala rukama v hmatatelném světě, i neostýchala se ani v žalu
počítat se skutečnostmi života. Pavel je dobrák, není darmo z Buriano-
va rodu, o nic by děti nepřipravil. Štěstí, že se s ním dobře snášejí. Vác-
lav se v strejčkovi zrovna vidí. Jen aby se do toho nevložila ona, dok-
torka. Však já jí to povím! To si nedám líbit. Kdyby jí to bylo moc, já jí ty
peníze prvního hodím pod nohy, ať si je nechají, ať si je snědí, pánbůh
jim to nepožehná, já se jich neprosím, já od nich nechci ani krejcar, ale
ty děti jsou moje – na ty ať mně nikdo nesahá. Co by si beze mne poča-
ly. Ta malá žabka, jak se mne chytala, když jsem měla v neděli vycház-
ku, a ten knot z druhé strany: Cilko, nezůstaneš přes noc u sester? Ne-
zůstaneš u nich navždycky? To víš, že ne. To víš, že ne.

Usnuli a oddychují, stará žena, oba bratři, to je domov, předou ne-
vědomky čas, odložili na břeh obavy a žal a jejich duše se šly koupat
jinam, oni za nic nemohou, oni smějí, nemají na starosti ten viadukt
u dolejších lesů. Když i Jarmilu počínalo ohýbat pokušení spánku, to
nasládlé nalhávání, ach, nachýlit se k nicotě – už to na ni jelo s duněním
a železnými třasy a kácelo se s rachotem katastrof. Že jsem je nezadrže-
la! Seděla na posteli se vzepřenýma rukama, srdce v ní bilo, ptala se
tmy. A tma drnčí signály cvrčků, tam na druhé straně telefonu, jen sa-
mý žlutý hádek – otazník se kroutí v tmavofialovém tichu, tma nepoví,
tma tě zkouší, tma uhýbavá jako voda, sama se jen pořád ptá. Dřímají,
nevědí, předou čas, Václav je nevinný, chtěl to ze mne sejmout, to musí
každý sám. Jako kus dřeva jsem byla tady na světě, ať o mne každý
kopne, jako zvíře jsem si vedla, jako zvíře, a jen se běžet zahodit. A oni
zatím – Už se nikdy nedovíte – Miláčkové, ani jsem se s vámi nerozlou-
čila.

JITRO

Bylo zamlžené ráno a Jarmila se právě hotovila na poštu. V sínce potkala tak nějak obyčejně Cilku.

„Máš tady telegram,“ řekla chůva.

Jako když se všechen život zastaví; kolem Jarmily se učinilo sněhobílé ticho. Přesto se slyšela, jak do toho hluchého ticha odpovídá chůvě: „To bude stejně jen od Pavla.“ A couvajíc v duchu hrůzou, přijala zalepenou obálku, svůj osud. Hned viděla, že je to cizina. Ted' sílu. Budeš statečná, domlouval jí vypůjčenými slovy – už je kdesi zaslechl nebo četl – někdo cizí, protože měl strach z jejích odumřelých prstů, aby to hlavní nepřetrhly. Strhla ten červený kolek nebo co to je, rozbalila vzpouzející se papír, zpřekládaný, jak se jí zdálo, nesčíslněkrát, rozevřela jej, uviděla tiskací písmena ve dvou vylepených řádcích a ještě na kousku. A najednou, jako když zahraje hudba, písmena vykročila v tanečních skupinách, slova otevřela oči a Jarmila začala křičet:

„Cilko! Drahoušku! Má zlatá Cílinko!“ Chytila chůvu okolo krku, začala ji líbat a z celého srdce se dala do pláče. Václav, který k nim vyšel, příšerně se lekl.

„Václave! Václave!“ volala na něho, mávala zprávou nad hlavou, vyskakovala, smála se a vzlykala. „Šťastně dojeli! Zdrávi. Táta je podepsaný. Tumaš, přečti si to. Máma taky. Vidíš, to je jejich hotel v Maloře,“ ukazovala bratrovi prstem na telegramu, jako by kvintán neuměl číst. „Cilko, má zlatá Cílinko, tys taková krásná, tys taková hodná, já ti nastotísíkrát děkuju.“

„Začpak, ty cvoku?“ opáčila chůva všecka rozkvetlá ve tvářích.

„Šťastně dojeli! Zdrávi. Šťastně dojeli! Zdrávi. Zdrávi! Zdrávi!“

Čert skákal všem do obličeje a rozdával hubičky, Ivan a Čert se rozmnožili a najednou jich tu lítalo bez sebe nadšením a odstředivým pohybem nejmíň deset Čertů a deset Ivanů; ale to by konečně nevadilo.

Na prahu se objevil, skromně a teskně se usmívaje, pan Rous, listonoš, ve své pelerínce. Cilka mu ve vrátkách sebrala telegram a odcizila tužku, ale podepsat, na to zapomněla jako na smrt. Kdo by se divil! V den vzkříšení. Obklopili pana Rousa, odprošovali ho jeden přes druhého, všichni to nyní chtěli podepsat, třeba stokrát za sebou, a obdarovali poslíčka. I Čert, jinak zásadní nepřítel listonošů, pro samé radovánky zapomněl štěkat na něho a vzpomněl si, teprv až poslíček fičel za plotem na kole. Tak vzdušně; a jaký měl jasný zvonek! Ivan za ním hleděl s posvátnou úctou, až jezdec a kolo zahnuli za *hartún* a odjeli do mlhy.

„Že je pan Rous hodný,“ vydechl.

„Hodný? Anděl!“ opáčila velká sestra a dívala se jinam. To se ví, holka. Aby nebulila!

Jak to nese, jak to nese, štěstí. Celé to dusné odpoledne a nekonečnou noc klečel jí na prsou vlastní hřích a tiskl ji k zemi a nemohla vydechnout a nedovedla prosit. Kdo jí svalil kámen ze srdce? Bože, jak jen si to zasloužila. Seděla nyní tiše, cítíc blaženost jako nejjemnější látku, která chvěním plní vesmír, včera prázdný, a duše v ní stoupala volná a lehká svým přirozeným živlem, radostí. Jak je štěstí živé! Jak je štěstí pro lidi! Štěstím teprve, štěstím se člověk modlí.

„Fuj, ale dali nám co proto,“ udělala Cilka. „Dejte pokoj, já se z toho ještě celá třesu.“

A co ti tam daleko, Jarmilo, ti neznámí cestující, které vskutku potkalo neštěstí? A táhne se za tvou radostí jako za plamenem kouř a stín. Odpusťte mně to všichni, teď nedovedu truchlit, je to nad mé síly. Bože, jak jen jsem si to zasloužila.

„Co se to přehnal kolem nás,“ vzdychla si zhluboka.

„A ta tvá předtucha, vid’,“ vzpomněl Václav.

„Tys ji měl přece,“ opravila ho Jarmila. Za nic by bratrovi nechtěla ubírat zásluh v takový krásný den.

„Jako když něco chce dát zprávu a zatuká trochu vedle.“ Václav se z toho nemohl vzpamatovat. „Jarmilo, o vlas –“

„Já tohle,“ vyřkla tiše, „nikdy nezapomenu.“ Sevrěla ruce, zarděla se a dodala v studu, s jakým se zmiňují obyčejní lidé o nadsvětí v tomto životě:

„Zázraky jsou, věř mi.“

Václav se rozmýšlel.

„Ale to snad – museli zmeškat ten vlak,“ začal. „Nedovedu si to jinak –“

„Já říkám,“ vskočila mu do řeči Cilka, „ty dva tak někam pustit samotné.“

Sourozenci nahlas zajásali. Nesmáli se chůvě, smáli se rozkoší, že se Cilka, chválabohu zase našla. Táta s mámou od ní ještě dostanou, o je! Mají se nač těšit.

„Sbohem, jdu to říct holkám,“ vyskočila Jarmila, sebrala telegram a letěla.

„Půjč mi ho pro Karla,“ dohonil ji Václav a bral jí papír z ruky.

„Já chci telegram,“ křičel malý bratr. „Já ho nutně potřebuju. Já ho musím mít. Já ho musím ukázat Oldovi levé spojce, ten bude mít radost!“

Málem se poprali, takže zase všechno bylo v pořádku.

Každý škarohlíd tvrdí, že toho rána bylo venku bláto a mlha? Že nebylo vidět na deset kroků po silnici? To leda sám měl vlčí mlhu. Vzduch jako křišťál, hlava jako zvonek a Jarmile se šlo, jako když jí hraje hudba do kroku, pořád ta neviditelná hudba – nohy pod ní tancovaly po stříbrné betonce.

Jen minula Ivanův *hartún*, proti ní jde člověk, podsaditý mladík s klenutím pýchy ve tváři, trochu podobný Toufarovi – ne, o hodně menší. Vyloučeno, že by to byl Toufar. Příliš pohrdal letním městečkem a lidmi, kteří spí v horku pod důkladnou střechou a pěstují své zahrádky, a nikdy se tu neukazoval. Jelínkovic domu už teprve se vyhýbal jako čert kříži. Zásadně chodíval až k mostu a dál ne.

To je divné, nebo i jeho zpracovalo čekání? Přece to byl Toufar, to je divné, Jarmila se ho ani dost málo nelekla. Byl to Toufar s tetovanými rukama a zastoupil jí cestu.

„Proč jste včera nepřišla?“

„Byla bouřka!“

„Bouřka byla v sedm, a vy jste měla přijít ve čtyři. Proč jste nepřišla?“

„Nezlobte se na mne,“ vyhrkla, jak byla rozběhnutá, „já už nikdy nepřijdu. Jsem taková šťastná. Prosím vás, ale nehněvejte se.“

Toufar se nuceně usmíval.

„Vy – máte ráda někoho jiného?“ zeptal se uměle povzbuzujícím přízvukem.

„Kdepak. Ani kapku. Vůbec ne – tak, jak vy myslíte. Vážně.“

Toufar jí vnořil do očí jeden ze svých nejlepších hypnotizujících pohledů. Jarmila zaťala rty, co mohla, aby se nesmála. Protože by od ní nebylo hezké se smát.

„Mluvíte pravdu?“

„Pravdu.“

„Tady je takový neklid, nešla byste kousek podle řeky?“

„Nešla.“

„Poslechněte,“ vyslovil Toufar d’ábelsky, „nevrátili se vaši páni rodiče?“

„Ne, jsou v Maloře, teď tam doopravdy jsou,“ hlas jí zatřepetal. „Vždyť máme před sebou celý život, celý život. Nezlobte se na mne.“

„A co jste si to najednou vzpomněla?“

Jarmila se dívala na zem. „Protože to nebylo to,“ vyřkla potichu.

„Já vám nerozumím,“ poznamenal Toufar, ačkoliv jí dobře rozuměl.

„Snad mně to odpustíte, já jsem s vámi chodila, protože jsem se bála, že byste se mi smál –“

„Smál?“

„– jako že jsem dítě a slečinka a tak – vám je všechno k smíchu, to pro mne není, kdepak, já jsem myslela, že je, ale není, musím něčemu věřit, nebo je se mnou konec – a vůbec jsem se vás bála.“

„Nebylo to snad dobře?“ pravil Toufar hladkým, vážným hlasem, který nějak souvisel s hypnotizujícíma očima.

„Jenže ten strach je pryč,“ vyslovilo děvčátko skoro teskně. „Já, kdybych dělala nevimco – už se vás nebojím, nehněvejte se. Vždyť ono je to zároveň i trochu smutné –“

„Co jste to prve říkala, že jste taková šťastná?“

„To,“ a Jarmila se začala v každé žilce chvět, „o tom nedovedu mluvit – za nic. Vy byste stejně – to není třeba. Sbohem, sbohem, a jestli jsem vám snad ublížila –“

„Ale ani dost málo ne,“ pyšně vyslovil Toufar a vykročil. „Já vždycky věděl, že jste taková maminčina hodná holčička.“

Jarmilu švihla černá jiskra: ono se řekne, nic si nedělej z posměchu – propána, to to pálilo. A to snad, až když je člověk doopravdy velký, že nic nedá na posměch. Toufar na ni pohlédl úkosem a v půli kroku se zastavil; ještě ho mohla vzít za ruku, ještě na něho mohla zavolat. Ne, neohlížej se, nesmíš, to nebylo to, sbohem, sbohem, před námi širý svět. Cítila Toufara v zádech, jak odchází, jak je ho míň a míň, jak se každým jejím krokem vzdaluje na druhou stranu a ztrácí se do mlhy; a to snad od ní odcházelo jejích patnáct let, těch bludných a jedovatých patnáct let.

Marie Pujmanová

Předtucha

Edice Literatura pro děti a mládež

Ilustrace na obálce Maria Kuza/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala **Městská knihovna v Praze**

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 31. 8. 2018

ISBN 978-80-7602-242-3 (epub)

ISBN 978-80-7602-243-0 (pdf)

ISBN 978-80-7602-244-7 (prc)